

Bryssel 24.11.2020
COM(2020) 758 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Kotouttamista ja osallisuutta koskeva toimintasuunnitelma 2021–2027

{SWD(2020) 290 final}

Kotouttamista ja osallisuutta koskeva toimintasuunnitelma 2021–2027

”Huolehdimme siitä, että ne, joilla on oikeus jäädä Eurooppaan, kotoutuvat tänne ja tuntevat itsensä tervetulleiksi. He haluavat rakentaa tulevaisuuttaan täällä, ja sitä varten he tuovat mukanaan taitonsa, energiansa ja lahjakkuutensa.”

Puheenjohtaja von der Leyen, puhe unionin tilasta 2020

1. Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistäminen ja osallistavien yhteiskuntien rakentaminen kaikkia varten

Eurooppalainen elämäntapa on osallistava. Kotoutuminen ja osallisuus ovat avaintekijöitä Eurooppaan tuleville ihmisille, paikallisyhteisöille sekä yhteiskuntiemme pitkän aikavälin hyvinvoinnille ja talouksiemme vakaudelle. Jos haluamme auttaa EU:n yhteiskuntia ja talouksia kukoistamaan, on tuettava jokaista yhteiskunnan jäsentä ja noudatettava periaatetta, jonka mukaan kotouttaminen on kaikkien oikeus ja velvollisuus.

Tämä tarkoittaa epäedullisessa asemassa olevien voimaannuttamista ja samalla sen varmistamista, että yhteisömme ovat yhtenäisiä ja edistävät yhteenkuuluvuutta. Se tarkoittaa yhtäläisten mahdollisuuksien antamista kaikille, jotta jokainen voi käyttää oikeuksiaan ja osallistua yhteisölliseen ja sosiaaliseen elämään taustastaan riippumatta ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin mukaisesti. Se tarkoittaa myös EU:n perussopimuksiin ja Euroopan unionin perusoikeuskirjaan kirjattujen yhteisten eurooppalaisten arvojen, kuten demokratian, oikeusvaltioperiaatteen, sanan- ja uskonnonvapauden sekä tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä koskevien oikeuksien, kunnioittamista. Nämä perusarvot ovat olennainen osa eurooppalaisessa yhteiskunnassa elämistä ja siihen osallistumista. Ne toimivat myös perustana komission luodessa organisaatioonsa salkkua ’eurooppalaisen elämäntavan edistäminen’. Sen tarkoituksena on puolustaa sitä yksinkertaista mutta olennaista perusajatusta, jonka mukaan jokaisella on merkitystä, ketään ei pidä jättää jälkeen ja jokaisen on voitava käyttää tehokkaasti oikeuksiaan, saada mahdollisuuksia ja elää turvassa.

Kotoutuminen ja osallisuus on erityisen haasteellista maahanmuuttajille, ei vain äskettäin saapuneille vaan toisinaan myös sellaisille kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat saaneet kansalaisoikeudet ja ovat EU:n kansalaisia¹. Siksi tämä toimintasuunnitelma kattaa sekä maahanmuuttajat että maahanmuuttajataustaiset EU:n kansalaiset². Se on siis laajempi

¹ Ilmaisulla ’maahanmuuttajataustaiset EU:n kansalaiset’ tarkoitetaan EU:n jäsenvaltioiden kansalaisia, joilla on ollut kolmannen maan kansalaisuus ja joista on tullut EU:n kansalaisia heidän saadessaan jonkin EU:n jäsenvaltion kansalaisuuden, sekä EU:n kansalaisia, joilla on maahanmuuttajatausta kolmannessa maassa ulkomailla syntyneiden vanhempiensa kautta. Maahanmuuttajataustaisilla EU:n kansalaisilla on EU:n kansalaisten asema ja oikeudet, jotka on vahvistettu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 20 ja 21 artiklassa.

² Maahanmuuttajataustaisilta EU:n kansalaisilta ei voida edellyttää kotoutumisedellytysten täyttymistä, jotta he voisivat käyttää EU:n kansalaisuuteen liittyviä oikeuksiaan. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta (EUVL L 158, 30.4.2004, s. 77). Lisäksi liikkuvien EU:n kansalaisten perheenjäsenet, jotka ovat kolmansien maiden kansalaisia, kuuluvat vapaata liikkuvuutta koskevan direktiivin 2004/38/EY soveltamisalaan. Näillä perheenjäsenillä on erityiset maahantulo- ja oleskeluoikeudet, joihin ei voida soveltaa muita kuin tässä direktiivissä säädettyjä lisäedellytyksiä.

kuin komission vuonna 2016 esittämä kotouttamista koskeva toimintasuunnitelma³, joka kattoi vain kolmansien maiden kansalaiset.

Maahanmuuttajien tehokkaan kotoutumisen ja osallisuuden varmistaminen EU:ssa on sosiaalinen ja taloudellinen investointi, joka edistää eurooppalaisten yhteiskuntien yhteenkuuluvuutta, selviytymiskykyä ja vaurautta. Kotoutuminen ja osallistaminen voivat olla ja niiden pitäisi olla kaikkia hyödyttävä prosessi, joka on hyväksi koko yhteiskunnalle. Jotta kotoutuminen ja osallistaminen voivat toteutua, niiden on oltava myös kaksisuuntainen prosessi, jossa maahanmuuttajille ja maahanmuuttajataustaisille EU:n kansalaisille tarjotaan apua kotoutumiseen ja he puolestaan pyrkivät aktiivisesti kotoutumaan. Kotouttamisprosessiin osallistuu vastaanottava yhteiskunta, jonka pitäisi luoda mahdollisuudet maahanmuuttajien täysipainoiselle taloudelliselle, sosiaaliselle, kulttuuriselle ja poliittiselle osallistumiselle. Siihen kuuluu myös maahanmuuttajien sopeutuminen ja se, että heillä kaikilla on oikeuksia ja velvollisuuksia uuteen asuinmaahansa nähden.

Tällä hetkellä noin 34 miljoonaa EU:n asukasta on syntynyt EU:n ulkopuolella (noin 8 % EU:n väestöstä)⁴ ja EU:ssa syntyneistä nuorista (15–34-vuotiaista) 10 prosentilla vähintään toinen vanhemmista on syntynyt ulkomailla⁵. Vaikka EU:n ulkopuolella syntyneiden osuus väestöstä on kaiken kaikkiaan kasvanut viime vuosina⁶, se vaihtelee edelleen suuresti jäsenvaltioittain. Osuus on vähintään 10 prosenttia Ruotsissa, Virossa, Luxemburgissa, Kroatiassa, Latviassa, Itävallassa, Maltassa ja Saksassa ja toisaalta alle 3 prosenttia Tšekissä, Unkarissa, Romaniassa, Bulgariassa, Puolassa ja Slovakiassa.

Yli neljännes maahanmuuttajista on korkeasti koulutettuja.⁷ Heillä on resursseja, kunnianhimoa ja motivaatiota, mutta usein he eivät pääse hyödyntämään taitojaan. Lähes 40 prosenttia on ylikoulutettuja työhönsä.⁸ Meillä ei ole varaa tuhlaata tätä potentiaalia. Toisaalta lähes viidenneksellä maahanmuuttajista on vain perusasteen koulutus, ja he tarvitsevat lisätukea.

Maahanmuuttajilla ja maahanmuuttajataustaisilla EU:n kansalaisilla on keskeinen rooli Euroopan taloudessa ja yhteiskunnassa. Covid-19-kriisi on tuonut heidän panoksensa entistä selvemmin esiin⁹. Monet heistä osallistuivat kriisin ratkaisemiseen keskeisten palvelujen työntekijöinä, lääkäreinä ja sairaanhoitajina. Samaan aikaan he kuuluvat niihin, jotka

³ Saatavilla osoitteessa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0377&from=FI>

⁴ Eurostatin vuoden 2019 väestötiedot (huomaa, että kaikki jäljempänä esitetyt indikaattorit koskevat EU-27:n aluetta).

⁵ Vuotta 2017 koskevat arviot (viimeisin käytettävissä oleva vuosi) perustuvat OECD:n ja EU:n julkaisun *Settling In, Indicators of Immigrant Integration* (2018) (kotiutumassa – maahanmuuttajien kotoutumisen indikaattoreita) kohtaan 7.

⁶ Vuoden 2019 lopussa suurin osa oleskeluluvista EU:ssa oli myönnetty seuraavista syistä: perhe (38 %), työ (17 %), turvapaikka (9 %), opinnot (1 %) ja muut syyt (32 %). Lähde: Eurostat, oleskelulupia koskevat tiedot. Ks. myös https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_fi

⁷ EU:n ulkopuolella syntyneistä aikuisista (25–64-vuotiaista) 26,8 prosentilla oli korkea koulutustaso vuonna 2019 (Eurostat, EU:n työvoimatutkimus).

⁸ Eurostatin EU:n työvoimatutkimuksen mukaan 38,6 prosenttia vuonna 2019 (20–64-vuotiaat). Ylikoulutetulla tarkoitetaan henkilöä, joka työskentelee matalan tai keskitason osaamistason ammateissa (ISCO 4–9) huolimatta korkeasta koulutustasosta (ISCED 5–8).

⁹ Ks. JRC (2020), *Immigrant Key Workers: Their Contribution to Europe's COVID-19 Response* (keskeiset maahanmuuttajatyöntekijät: heidän panoksensa Euroopan covid-19-toimissa), https://ec.europa.eu/knowledge4policy/sites/know4pol/files/key_workers_covid_0423.pdf

altistuvat pandemialle muita enemmän¹⁰. EU tarvitsee kaikkien panoksen, jotta eurooppalaiset taloudet voidaan elvyttää ja niiden palautumis- ja kestävyys vahvistaa covid-19-kriisin jälkimainingeissa¹¹. Kotouttamista ja osallisuutta tukevien toimien tehostamisessa ei ole siis kyse vain EU:n perusarvojen mukaisesta moraalista velvollisuudesta, vaan myös taloudellisesta välttämättömyydestä. Kuten viimeaikaiset tutkimukset osoittavat, maahanmuuttajien täysipainoinen integroiminen työmarkkinoille voisi tuottaa suuria taloudellisia hyötyjä, kuten verotuloja, maksuja kansallisiin eläkejärjestelmiin ja yleistä kansallista hyvinvointia¹².

Toimintasuunnitelma on osa uudessa muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksessa¹³ esiteltyä kokonaisvaltaista vastausta maahanmuuttoon liittyviin haasteisiin. Onnistuneet kotouttamistoimet ovat myös toimivan turvapaikkojen ja muuttoliikkeen hallintajärjestelmän kulmakivi. Ne tukevat ja täydentävät jäsenvaltioiden turvapaikka- ja maahanmuuttotoimia varmistamalla, että kaikki henkilöt, joilla on oikeus oleskella EU:ssa, voivat osallistua täysipainoisesti yhteiskuntiimme. Niillä voidaan myös tukea kolmansien maiden kanssa käytävää vuoropuhelua sekä ohjelmia, jotka liittyvät EU:n muuttoliike- ja kehityspolitiikan ulkoiseen ulottuvuuteen. Maahanmuuttajat osallistuvat usein erilaisiin sosialisointin muotoihin EU:n jäsenvaltioiden maahanmuuttajayhteisöissä. Maahanmuuttajayhteisöt voivat ratkaisevalla tavalla tukea osallisuutta vastaanottavissa yhteiskunnissa, edistää investointeja, innovointia ja kehitystä sekä pitää yllä suhteita lähtömaihin.

Toimintasuunnitelma kattaa kaikki kotoutumisprosessin vaiheet: lähtöä edeltävät toimenpiteet, vastaanotto ja varhainen kotouttaminen, pitkän aikavälin kotouttaminen sekä osallistavien ja yhteenkuuluvuutta edistävien yhteiskuntien rakentaminen. Toimintasuunnitelmassa otetaan huomioon maahanmuuttajaväestön erilaiset tilanteet jäsenvaltioissa sekä tuetaan jäsenvaltioita ja muita asiaankuuluvia sidosryhmiä asianmukaisten ratkaisujen löytämiseksi niiden kotouttamista ja osallisuutta edistävissä toimissa.

2. Kotouttamista koskevasta vuoden 2016 toimintasuunnitelmasta saadut kokemukset sekä perustietoa kotouttamisesta ja osallisuudesta

Kotouttamista ja osallisuutta koskeva toimintasuunnitelma perustuu muun muassa tuloksiin, joita on saatu komission vuonna 2016 antaman kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista koskevan toimintasuunnitelman perusteella. Vuoden 2016 toimintasuunnitelman hyväksymisen jälkeen komissio otti käyttöön yli 50 konkreettista toimenpidettä jäsenvaltioiden ja muiden keskeisten sidosryhmien tukemiseksi monilla eri politiikanaloilla, joita ovat lähtöä ja saapumista edeltävät toimenpiteet, koulutus, työllistyminen ja ammatillinen koulutus, peruspalvelujen saatavuus, aktiivinen osallistuminen ja sosiaalinen osallisuus. Komissio myös vahvisti koordinointi-, rahoitus- ja seurantavälineitään. Monissa

¹⁰ Ks. OECD (2020), *What is the impact of the COVID-19 pandemic on immigrants and their children?* (mikä on covid-19-pandemian vaikutus maahanmuuttajiin ja heidän lapsiinsa?), <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/what-is-the-impact-of-the-covid-19-pandemic-on-immigrants-and-their-children-e7cbb7de>. Vuotuinen kestävä kasvun strategia 2021, COM(2020) 575 final.

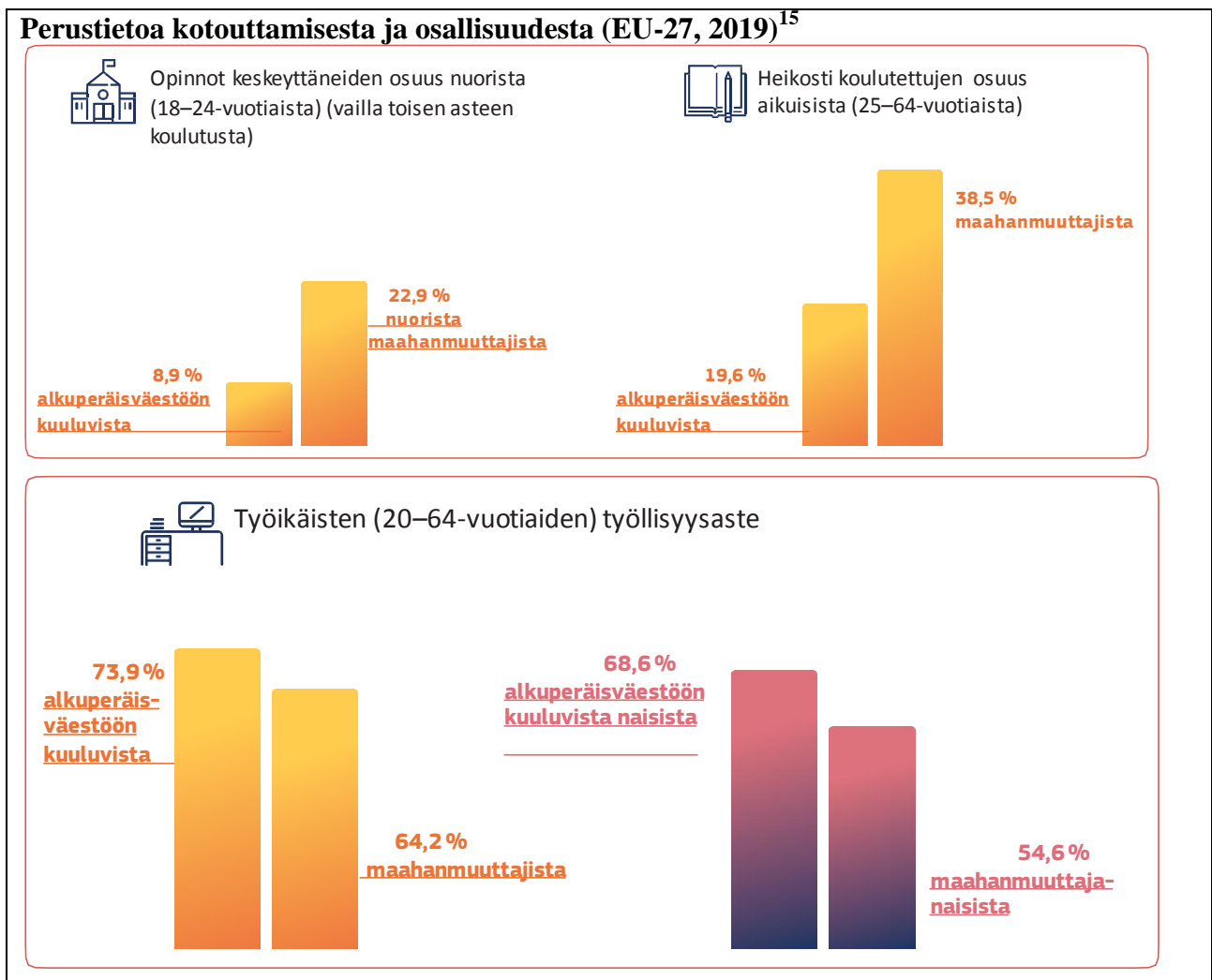
¹¹ Ks. vuotuinen kestävä kasvun strategia 2021, COM(2020) 575 final.

¹² Esimerkiksi maahanmuuttajien täysimääräinen integroituminen työmarkkinoille voisi kasvattaa kunkin maahanmuuttajan keskimääräistä kokonaisvaikutusta julkiseen talouteen jopa 3 500 euroa vuoteen 2035 mennessä. Ks. JRC (2020), *Projecting the net fiscal impact of immigration in the EU* (ennuste maahanmuuton kokonaisvaikutuksesta julkiseen talouteen EU:ssa), <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC121937>

¹³ Saatavilla osoitteessa https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-of-life/new-pact-migration-and-asylum_fi

jäsenvaltioissa toimintasuunnitelma edisti kansallisten kotouttamisstrategioiden kehittämistä tai tarkistamista ja tarjosi tietoa kotouttamisrahoituksen käytöstä. Kansallisille viranomaisille annettiin useissa tapauksissa räätälöityä teknistä tukea kotouttamispolitiikan uudistusten suunnittelussa ja täytäntöönpanossa¹⁴.

Työllisyyteen, koulutukseen, peruspalvelujen saatavuuteen ja maahanmuuttajien sosiaaliseen osallisuuteen liittyvät jatkuvat haasteet osoittavat kuitenkin, että jäljempänä kuvattuja lisätoimia tarvitaan.

¹⁴ Lisätietoja vuoden 2016 toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta on kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista koskevan vuoden 2016 toimintasuunnitelman täytäntöönpanon arviointia koskevassa komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa SWD(2020) 290.

¹⁵ Eurostatin tiedot vuodelta 2019. Koulutus- ja työllisyysindikaattorit perustuvat EU:n työvoimatutkimukseen. Köyhyyttä ja asumista koskevat indikaattorit perustuvat EU:n tulo- ja elinolotilastoihin. Maahanmuuttajiksi on määritelty EU-28:n ulkopuolella syntyneet (koska viitevuosi on 2019, Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisia ei ole laskettu 'EU:n ulkopuolelta tulleiksi maahanmuuttajiksi': koska heidän osuutensa EU:n koko maahanmuuttajaväestöstä on pieni, tämä ei vaikuta kotouttamisen kokonaistuloksissa oleviin puutteisiin).

Sen lisäksi, että maahanmuuttajat kohtaavat epäkohtia keskeisillä aloilla, kuten koulutuksessa, työllistymisessä, köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riskin osalta ja asumisessa (ks. kaaviot edellä), heidän tilanteensa on epäsuotuisa myös seuraavilla aloilla:

- EU:n ulkopuolella syntyneillä nuorilla maahanmuuttajilla (18–24-vuotiailla) oli paljon suurempi todennäköisyys (21 %) olla ”työelämän ja koulutuksen ulkopuolella” kuin syntyperäisillä (12,5 %); nuorilla maahanmuuttajanaisilla ja -tyttöillä todennäköisyys oli vielä suurempi (25,9 %).
- Maahanmuuttajilla on muita suuremmalla todennäköisyydellä täyttymättömiä lääketieteellisiä tarpeita¹⁶, jotka liittyvät muun muassa seuraaviin tekijöihin: sairausvakuutuksen puutteellinen saatavuus tai rajallisuus (joissakin maissa) kotipaikka-aseman mukaan, tiedon puute palvelujen saannista, taloudelliset resurssit, maahanmuuttajien keskittyminen joillekin epäedullisessa asemassa oleville alueille, joilla on huonommat mahdollisuudet saada laadukkaita terveystalvija, kielimuurit ja se, että kansalliset järjestelmät eivät vastaa maahanmuuttajien erityistarpeisiin.
- Vaikka maahanmuuttajien osuus maaseutualueiden väestöstä on suhteellisen pieni (2,9 %)¹⁷, heidän kotoutumisensa on useimpien indikaattoreiden mukaan huonompaa paitsi alkuperäisväestöstön, myös kaupungeissa asuviin maahanmuuttajiin verrattuna¹⁸. Koska monilla maaseutualueilla on yleensä pulaa peruspalveluista, maahanmuuttajilta saattaa

¹⁶ Perustuu EU:n tulo- ja elinolotilastoihin, ks. OECD/EU (2018), *Settling In, Indicators of Immigrant Integration*, kuva 4.11. 'Unmet medical needs' (täyttymättömät lääketieteelliset tarpeet).

¹⁷ Eurostat, EU:n työvoimatutkimus (2019).

¹⁸ Ks. JRC (2020), *Migration in EU Rural Areas* (muuttoliike EU:n maaseutualueilla), https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC116919/migration_in_eu_rural_areas.pdf

puuttua myös heidän tarvitsemansa erityiset tukipalvelut.

Lisäksi vuoden 2016 toimintasuunnitelman täytäntöönpano vahvisti, että vaikka toimintasuunnitelman kohteena olevat alat ovat edelleen merkityksellisiä, tarvitaan voimakkaampia toimia, joilla voidaan edistää maahanmuuttajanaisten kotoutumista, tukea maahanmuuttajataustaisten EU:n kansalaisten osallisuutta, ottaa vastaanottava yhteiskunta paremmin mukaan kotouttamista ja osallisuutta edistäviin toimiin sekä tehostaa näiden toimien seuranta ja arviointia. Covid-19-pandemian vaikutus maahanmuuttajiin ja maahanmuuttajataustaisiin EU:n kansalaisiin on myös tuonut esiin tarpeen lisätä toimia, joilla tuetaan heidän pääsyään terveydenhuoltopalveluiden piiriin.

3. Kotouttamista ja osallisuutta koskevan EU:n toimintasuunnitelman keskeiset periaatteet ja arvot

Kotouttamiseen ja osallisuuteen tähtäävät EU:n toimet perustuvat yhteisiin periaatteisiin ja arvoihin, joiden olisi ohjattava myös jäsenvaltioiden työtä niiden suunnitellessa, toteuttaessa tai tarkistaessa strategioitaan. Tämä koskee kaikkia osallisuutta edistäviä EU:n toimia, jotka on vahvistettu Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa.

Kaikkien osallisuus

Kaikkien osallisuudella tarkoitetaan sen varmistamista, että kaikki politiikkatoimet ovat kaikkien, myös maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten EU:n kansalaisten, hyödynnettävissä ja että ne toimivat heidän hyväkseen. Tämä edellyttää yleisten politiikkatoimien muuttamista ja mukauttamista monimuotoisen yhteiskunnan tarpeisiin eri ryhmien erityishaasteet ja -tarpeet huomioiden. Kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista tukevia toimia ei tarvitse eikä saa toteuttaa sellaisten toimenpiteiden kustannuksella, jotka hyödyttävät muita haavoittuvassa tai heikommassa asemassa olevia ryhmiä tai vähemmistöjä. Päinvastoin nämä toimet auttavat tekemään politiikkatoimista kaiken kaikkiaan osallistavampia.

Tällä toimintasuunnitelmalla edistetään yhdennettyä lähestymistapaa maahanmuuttajien osallistamiseen ja pyritään luomaan tiiviitä synergioita nykyisten ja tulevien tasa-arvoa ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta edistävien EU:n strategioiden kanssa, jotta kaikki voivat osallistua täysipainoisesti eurooppalaisiin yhteiskuntiin. Toimintasuunnitelma pannaan täytäntöön tiiviissä vuorovaikutuksessa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa koskevan tulevan toimintasuunnitelman ja EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelman kanssa¹⁹. Lisäksi se luo synergioita romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskevan EU:n strategiakehyksen²⁰, hlbtq-henkilöiden tasa-arvoa koskevan vuosien 2020–2025 strategian²¹, tulevan antisemitismin vastaisen strategian ja EU:n kansalaisuutta koskevan katsauksen kanssa. Sen tavoitteena on rakentaa ja vahvistaa yhteiskunnan eri yhteisöjen välisiä yhteyksiä ja luottamusta sekä torjua eristyneisyyttä ja eriytymistä.

Kaikkien kannalta yhteenkuuluvuutta paremmin edistävä ja osallistavampi yhteiskunta voi myös auttaa ehkäisemään erilaisten ääri-ideologioiden leviämistä, joka voi johtaa terrorismiin ja väkivaltaisiin ääriilikkeisiin. Tehostetuilla ennaltaehkäisevillä toimilla voidaan puolestaan

¹⁹ Tasa-arvon unioni: EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelma 2020–2025, COM(2020) 565 final.

²⁰ Tasa-arvon unioni: romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskeva EU:n strategiakehys, COM(2020) 620 final.

²¹ Tasa-arvon unioni: hlbtq-henkilöiden tasa-arvoa koskeva strategia 2020–2025, COM(2020) 698 final.

puuttua yhteiskunnallisiin jännitteisiin ja ääri-ideologioihin ja siten edistää yhteisöjen ja yksilöiden kotoutumista ja rauhanomaista rinnakkaiseloä. Komissio tukee radikalisoitumisen torjuntaverkoston²² kautta ensivaiheen toimijoita eri puolilla Eurooppaa parhaiden käytäntöjen kehittämisessä ja tarvittavien taitojen hankkimisessa, jotta nämä voivat puuttua väkivaltaisiin ääriilikkeisiin, tukea palautumis- ja selviytymiskyvyn parantamista ja loitontumista ääriilikkeistä sekä edistää kuntoutusta ja yhteiskuntaan sopeuttamista. Edistämällä osallisuutta ja tarjoamalla riskiryhmiin kuuluville nuorille mahdollisuuksia koulutus-, kulttuuri-, nuoriso- ja urheilutoiminnan kautta voidaan osaltaan ehkäistä radikalisoitumista ja lisätä yhteenkuuluvuutta EU:ssa. Tiivis yhteistyö alan toimijoiden ja paikallisten tahojen kanssa voi olla erityisen tehokasta radikalisoitumisen ehkäisemisessä. Osallistamisessa on kyse myös tiedostamattomiin ennakkoluuloihin puuttumisesta sekä muutoksesta ajattelutavassa ja siinä, miten ihmiset mieltävät toisensa ja suhtautuvat tuntemattomaan.

Kohdennettu tuki tarvittaessa

Vaikka yleisten sosiaalipolitiikkojen olisi oltava osallistavia kaikkien kannalta ja niissä olisi otettava huomioon monimuotoisen yhteiskunnan tarpeet, tietyt ryhmät ja tietyt vastaanottavien maiden alueet tarvitsevat kohdennettua tukea vastatakseen erityisiin haasteisiin. Hiljattain saapuneet maahanmuuttajat kohtaavat usein monenlaisia haasteita kotoutuessaan eurooppalaisiin yhteiskuntiin riippuen siitä, miten he ovat saapuneet ja millainen koulutustaso, kielitaito ja tausta heillä on. Poliittisten päättäjien olisi suunniteltava kullakin politiikanalalla kohdennettuja ja räätälöityjä tukimekanismeja, joilla autetaan tulokkaita kotoutumaan nopeasti. Esimerkkinä voidaan mainita korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille tarkoitetut täydennyskurssit, joiden avulla he voivat hyödyntää osaamistaan parhaalla mahdollisella tavalla uudessa työpaikassaan²³. Muuttopaineen alaisilla jäsenvaltioilla on lisähaasteita tällaisten kohdennettujen toimenpiteiden kehittämisessä tai laajentamisessa, ja niitä olisi erityisesti tuettava. Lapset tarvitsevat erityistä suojaavaa tukea, jolla varmistetaan lapsen etu kaikissa tilanteissa, erityisesti, jos lapsi saapuu ilman huoltajaa.²⁴

Sukupuolten tasa-arvon ja syrjimättömyyden painopisteiden valtavirtaistaminen

Toimintasuunnitelmassa otetaan huomioon henkilökohtaiset ominaisuudet, jotka voivat asettaa maahanmuuttajille erityisiä haasteita, esimerkiksi sukupuoli, rotu tai etninen alkuperä, uskonto tai vakaumus, seksuaalinen suuntautuminen ja vammaisuus. Se pohjautuu vuosiksi 2020–2025 laadittuun sukupuolten tasa-arvostrategiaan, vuosia 2020–2025 koskevaan EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelmaan, romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskevaan EU:n strategiakehykseen, hlbtqi-henkilöiden tasa-arvoa koskevaan strategiaan ja tulevaan vammaisten oikeuksia koskevaan strategiaan sekä täydentää niitä²⁵.

²² Radikalisoitumisen torjuntaverkostossa on mukana yli 6 000 ensivaiheen toimijaa eri puolilta Eurooppaa.

Verkoston tavoitteena on kehittää parhaita käytänteitä sekä tarjota toimijoille taitoja, joita he tarvitsevat voidakseen puuttua väkivaltaisiin ääriilikkeisiin. Radikalisoitumisen ehkäisemistä koskevat lisätoimet sisältyvät tulevaan terrorismin torjuntaa koskevaan EU:n toimintasuunnitelmaan.

²³ Kurssien tarkoituksena on auttaa maahanmuuttajia täydentämään ulkomailla hankittua koulutusta.

²⁴ Maahanmuuttajalasten kohtaamia erityisiä haasteita, jotka liittyvät kotouttamistoimien saatavuuteen, käsitellään myös tulevassa lasten oikeuksia koskevassa EU:n strategiassa.

²⁵ Ihmisoikeusnormien kunnioittamista ja sukupuolinäkökulman sisällyttämistä EU:n ja kolmansien maiden välisiin muuttoliikettä koskeviin kumppanuuksiin ja sopimuksiin tuetaan myös naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevassa EU:n toimintasuunnitelmassa *EU Action Plan on Women, Peace and Security (2019–2024)*, EEAS(2019) 747.

Erityisesti on huomattava, että **maahanmuuttajanaiset** ja -tytöt kohtaavat enemmän kotoutumisen esteitä kuin maahanmuuttajamiehet ja -pojat. Heidän on usein voitettava rakenteellisia esteitä, jotka liittyvät siihen, että he ovat sekä maahanmuuttajia että naisia, ja he joutuvat kohtaamaan stereotyyppioita. He tulevat EU:hun todennäköisemmin perheenjäsenen luokse ja heille asetetaan kotiin liittyviä velvollisuuksia, jotka voivat estää heitä osallistumasta täysipainoisesti työmarkkinoille ja kotouttamisohjelmiin, taitojen arviointiin, uudelleen koulutukseen ja muihin toimenpiteisiin, jos niissä ei oteta huomioon heidän hoivavelvollisuuksiaan. Työssä olevat maahanmuuttajanaiset ovat alkuperäisväestöön kuuluvia naisia todennäköisemmin ylikoulutettuja työtehtäviinsä.²⁶

Lisäksi maahanmuuttajataustaiset EU:n kansalaiset kohtaavat usein suoraa tai välillistä syrjintää sekä rasismia etsiessään asuntoa tai työpaikkaa sekä päivittäisessä elämässään koulussa, naapurustossa ja työpaikalla. Syrjintä voi perustua yksinomaan maahanmuuttajataustaan, mutta se voi myös kertautua etnisen tai rodullisen alkuperän taikka uskonnon tai vakaumuksen vuoksi. Hlbtqi-²⁷ maahanmuuttajat ja vammaiset maahanmuuttajat voivat myös kohdata monia syrjinnän muotoja.

Tuki kotouttamisprosessin kaikissa vaiheissa

Maahanmuuttajien kotoutumisen onnistuminen edellyttää sekä **varhaisia toimia** että **pitkän aikavälin investointeja**. On olennaisen tärkeää tarjota muuttajille ja heitä vastaanottaville yhteisöille tukea muuttoprosessin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kotouttaminen voi alkaa jo ennen EU:hun saapumista. Jäsenvaltioiden pitäisi sen vuoksi mahdollisuuksien mukaan ottaa käyttöön lähtöä edeltäviä kotouttamistoimenpiteitä (esim. koulutusta ja perehdyttämiskursseja) ja laajentaa niiden käyttöä sekä yhdistää ne tehokkaasti saapumisen jälkeisiin toimenpiteisiin, jotta kotouttamisprosessia voidaan helpottaa ja nopeuttaa, myös uudelleensijoittamisen ja yksityisen tuen yhteydessä²⁸.

Kotoutuminen ei kuitenkaan pääty tietyn ajan kuluttua. Tästä syystä yleiset politiikkatoimet ovat olennaisen tärkeitä, jotta osallisuutta ja merkityksellistä osallistumista voidaan tukea jatkuvasti. Vuosiksi 2021–2027 ehdotetussa monivuotisessa rahoituskehyksessä otetaan huomioon tarve toteuttaa investointeja kotouttamispolun kaikkiin vaiheisiin turvapaikka- ja maahanmuuttorahaston kautta sekä tarve kohdentaa taloudellista tukea työllisyyden, koulutuksen, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä asumisen aloille koheesipolitiikan rahastojen, kuten Euroopan sosiaalirahasto plussan, Euroopan aluekehitysrahaston ja muiden rahastojen, kuten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston ja Erasmus+ -ohjelman, kautta.

EU:n lisäarvon maksimointi useiden sidosryhmien kumppanuuksien avulla

Kansalliset hallitukset ovat ensisijaisesti vastuussa kotouttamis- ja sosiaalipolitiikkojen, kuten koulutuksen, työllisyyden, asumisen ja terveydenhuollon, yleisestä suunnittelusta. EU

²⁶ Maahanmuuttajanaisista ylikoulutettuja oli 40,7 prosenttia vuonna 2019, kun alkuperäisväestöön kuuluvilla naisilla vastaava osuus oli 21,1 prosenttia (ikäryhmä: 20–64-vuotiaat), Eurostatin EU:n työvoimatutkimuksen mukaan. Ks. myös JRC (2020), *Gaps in the EU Labour Market Participation Rates: an intersectional assessment of the role of gender and migrant status* (aukkoja EU:n työmarkkinoille osallistumisessa: monialainen arvio sukupuolen ja maahanmuuttaja-aseman roolista).

²⁷ Hlbtqi-henkilöt ovat ihmisiä, jotka tuntevat vetoa oman sukupuolensa edustajiin (lesbo, homo) tai minkä tahansa sukupuolen edustajiin (biseksuaali), joiden sukupuoli-identiteetti ja/tai sen ilmaisu ei vastaa sukupuolta, jonka he ovat saaneet syntyessään (transihmiset ja muunsukupuoliset), joiden synnynäiset sukupuolitetut piirteet eivät vastaa miehelle tai naiselle tyypillisiä piirteitä (intersukupuoliset) tai joiden identiteetti ei sovi seksuaalisuuden ja/tai sukupuolen binääriseen jaotteluun (queer).

²⁸ Kuten komission suosituksessa laillisista väylistä suojelun saamiseksi EU:ssa (C(2020) 6467 final) korostetaan, yksityisen tuen mallit voivat nopeuttaa ja tehostaa pakolaisten kotoutumista.

kuitenkin tukee niiden ja kaikkien muiden kotouttamistoimijoiden toimintaa merkittäväällä tavalla tarjoamalla rahoitusta, kehittämällä käytännön välineitä, koordinoimalla toimia ja luomalla tarvittavia kumppanuussuhteita.

Kotouttaminen tapahtuu kaikissa niissä kunnissa, kaupungeissa ja maakunnissa, joissa maahanmuuttajat asuvat, työskentelevät, käyvät koulua ja esimerkiksi harrastavat urheiluseurassa. Paikallistasolla on keskeinen rooli uusien tulokkaiden vastaanottamisessa ja ohjaamisessa, kun nämä ovat juuri saapuneet uuteen maahan. Lisäksi keskeinen rooli aidosti tehokkaan ja kattavan kotouttamispolitiikan toteuttamisessa on kansalaisjärjestöillä, oppilaitoksilla, työnantajilla ja talous- ja yhteiskuntaelämän kumppaneilla, osuus- ja yhteisötalouden organisaatioilla, kirkkoilla, uskonnollisilla ja muilla filosofisilla yhteisöillä, nuoriso- ja opiskelijajärjestöillä, maahanmuuttajayhteisöillä sekä maahanmuuttajilla itsellään.

4. Tärkeimmillä toimialoilla toteutettavat toimet

Toimintasuunnitelmassa esitetään toimenpiteitä, joilla tehostetaan toimintaa ja saatetaan toimijat kaikilla tasoilla yhteen, jotta kotoutuminen ja osallisuus voivat toteutua ja viime kädessä jotta voidaan rakentaa kaikkien kannalta yhteenkuuluvuutta paremmin edistäviä ja osallistavampia yhteiskuntia. Toimintasuunnitelma perustuu kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista koskevan vuoden 2016 toimintasuunnitelman tuloksiin. Toimintasuunnitelmassa ehdotetaan uusia ja laajempia toimenpiteitä, joiden avulla EU ja jäsenvaltiot voivat tuottaa mahdollisimman paljon lisäarvoa ja saada aikaan enemmän vaikutuksia. Nämä toimet täydentävät viimeaikaisiin tasa-arvostrategioihin sisältyviä toimia²⁹. Ehdotetut toimet perustuvat laajoihin kuulemisiin, joita komissio järjesti kesäkuun ja lokakuun 2020 välisenä aikana useiden eri toimijoiden parissa. Komissio piti julkisen kuulemisen sekä kohdennettuja kuulemisia, jotka oli suunnattu jäsenvaltioille, paikallis- ja alueviranomaisille, työmarkkinaosapuolille ja talouselämän osapuolille, työnantajille, kansalaisjärjestöille, säätiöille, kansainvälisille järjestöille ja maahanmuuttajille, pakolaiset mukaan luettuina³⁰.

I. Koulutus

Koulutus varhaiskasvatuksesta aina korkea-asteen opintoihin asti, aikuiskoulutus ja epävirallinen koulutus mukaan lukien, luo perustan onnistuneelle yhteiskuntaan osallistumiselle ja on yksi tehokkaimmista osallistavampien yhteiskuntien rakennusvälineistä. Covid-19-pandemia on tuonut osallisuuden ja yhtäläisten koulutusmahdollisuuksien merkityksen entistä selvemmin esiin. Osallisuus ja sukupuolten tasa-arvo ovat yksi eurooppalaisen koulutusalueen³¹ kuudesta ulottuvuudesta, jotka on määrä saavuttaa vuoteen 2025 mennessä toteuttamalla useita konkreettisia aloitteita. Eurooppalaisten koulutusjärjestelmien osallistavuuden lisääminen on myös yksi digitaalisen koulutuksen

²⁹ Esimerkiksi sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025, COM(2020) 152 final, sekä EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelma 2020–2025, COM(2020) 565 final.

³⁰ Kuulemisten tulokset ovat saatavilla seuraavasta osoitteesta: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/summary/summary_of_consultations_in_view_of_the_action_plan_on_integration_and_inclusion.pdf

³¹ Tiedonanto eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamisesta vuoteen 2025 mennessä, COM(2020) 625 final.

toimintasuunnitelman³² keskeisistä tavoitteista. Euroopan osaamisohjelma edistää osaamisen kehittämistä koko elämän ajan.³³

Koulut voivat olla lapsille ja heidän perheilleen todellisia kotoutumiskeskkuksia. Jos maahanmuuttajalasten ja maahanmuuttajataustaisten lasten osallistumista varhaiskasvatukseen lisätään ja samalla varmistetaan, että opetusohjelmat on suunniteltu palvelemaan kulttuurisesti ja kielellisesti erilaisia lapsia, tällä voi olla voimakas myönteinen vaikutus näiden lasten tulevaan koulutustasoon, myös vastaanottavan maan kielen oppimiseen, sekä heidän vanhempiensa ja perheidensä kotoutumiseen laajemmin. Kouluympäristö, jossa on mukana yhteisöjä, tukipalveluja ja vanhempia, voi hyödyttää erityisen suuresti maahanmuuttajataustaisia lapsia. Jotta hyödyt voidaan saavuttaa, opettajilla on oltava tarvittavat taidot ja resurssit opettaa monikulttuurisissa ja monikielisisä luokissa ja tukea maahanmuuttajataustaisia lapsia kaikissa opintojen vaiheissa. Myös kouluissa tapahtuvan erottelun torjuminen ja maahanmuuttajalasten ja alkuperäisväestöön kuuluvien lasten vuorovaikutuksen vaaliminen on ratkaisevan tärkeää, jotta eurooppalaisesta koulutusjärjestelmästä voidaan tehdä osallistavampi. Opettamalla demokratiaa, kansalaiskasvatusta ja kriittisen ajattelun taitoja koulut voivat merkittävällä tavalla ehkäistä nuorten ajautumista väkivaltaisten ääri-ideologioiden, järjestöjen ja liikkeiden pariin³⁴.

Vammaiset maahanmuuttajalapsen tarvitsevat lisätukea voidakseen osallistua koulutukseen yhdenvertaisesti muiden kanssa. Osallistaminen on johtoajatuksena EU:n tulevassa lapsen oikeuksia koskevassa kokonaisvaltaisessa strategiassa, jolla pyritään varmistamaan, että kaikilla lapsilla on alkuperästä, kyvyistä, sosioekonomisesta taustasta, oikeudellisesta asemasta ja kotipaikka-asemasta riippumatta yhtäläiset mahdollisuudet käyttää samoja oikeuksia ja suojelua. Nuorisola ja erityisesti nuorisotyö voivat auttaa nuoria maahanmuuttajia hankkimaan taitoja ja osaamista epävirallisen oppimisen kautta.

Siirtyminen aikuisuuteen ja koulusta työelämään voi olla erityisen haastavaa äskettäin saapuneille maahanmuuttajalapsille, erityisesti ilman huoltajaa saapuneille nuorille, etenkin koska tukitoimet päättyvät usein lapsen täyttyessä 18 vuotta. Tähän siirtymään valmistautuminen etukäteen – tukemalla nuorten opiskelutuloksia muun muassa ammatillisen koulutuksen ja nuorisotakuun³⁵ kautta ja tarjoamalla valmennusta ja mentorointia – voi olla erityisen tehokasta.

Kolmansissa maissa hankittujen tutkintojen tunnustamisen helpottaminen, niiden näkyvyyden lisääminen ja vertailtavuuden helpottaminen Euroopassa tai EU:n alueella suoritettujen tutkintojen kanssa sekä täydennyskursseiden tarjoaminen, jotta maahanmuuttajat voivat täydentää ulkomailla hankkimaansa koulutusta, on keskeistä, jotta maahanmuuttajat saadaan nopeammin ja oikeudenmukaisemmin mukaan työmarkkinoille ja jotta he voivat hyödyntää osaamistaan ja taitojaan täysimääräisesti. Tämä voi myös auttaa maahanmuuttajia jatkamaan

³² Digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelma 2021–2027 Koulutuksen mukauttaminen digitaaliaikaan, COM(2020) 624 final.

³³ Tiedonanto Euroopan osaamisohjelmasta kestävästä kilpailukykyyn, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja selviytymis- ja palautumiskyvyn tueksi, COM(2020) 274 final.

³⁴ Radikalisoitumisen torjuntaverkosto on julkaissut useita tausta-asiakirjoja, joilla tuetaan opettajien valmiuksia havaita radikalisoitumisen varhaisia merkkejä ja puuttua taustalla oleviin tekijöihin:
https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/topics-and-working-groups/ran-y-and-e_en

³⁵ Nuorisotakuussa kaikki jäsenvaltiot sitoutuvat varmistamaan, että kaikille alle 25-vuotiaille nuorille tarjotaan laadukas työ-, jatkokoulutus-, oppisopimus- tai harjoittelupaikka. Vahvistetulla nuorisotakuulla kohdennetaan toimia haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien, kuten nuorten maahanmuuttajien tai maahanmuuttajataustaisten nuorten, erityistarpeisiin. Ks.
<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=fi>

opintojaan vastaanottavassa maassa, mikä lisää heidän osallistumistaan korkea-asteen koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Vastaanottavan maan kielen oppiminen on kotoutumisen kannalta ratkaisevan tärkeää. Kielen opiskelun ei kuitenkaan pitäisi päättyä muutaman kuukauden kuluttua saapumisesta. Myös keskitason ja edistyneen tason kielikursseja olisi tuettava ja kursseja olisi räätälöitävä eri ryhmien tarpeisiin. Kielenopetuksen yhdistäminen muiden taitojen tai työkokemuksen kehittämiseen sekä liitännäistoimenpiteisiin, kuten lastenhoitoon, on osoittautunut erityisen tehokkaaksi keinoksi helpottaa kielenopetukseen osallistumista ja parantaa sen tuloksia. Jotta maahanmuuttajat voisivat osallistua täysipainoisesti vastaanottavan yhteiskunnan toimintaan, on ratkaisevan tärkeää, että he tutustuvat vastaanottavan yhteiskunnan lainsäädäntöön, kulttuuriin ja arvoihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, esimerkiksi kansalaisvalmennuskurssien avulla.

Komission tavoitteet tällä alalla

- Yhä useammat maahanmuuttajalapset ja maahanmuuttajataustaiset lapset osallistuvat laadukkaaseen ja osallistavaan varhaiskasvatukseen.
- Opettajilla on paremmat taidot, ja heille annetaan tarvittavat resurssit ja tuki, jotta he voivat toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä luokkahuoneessa sekä maahanmuuttajalasten että alkuperäisväestöön kuuluvien lasten parhaaksi.
- Perustetaan useiden sidosryhmien yhteisiä oppimisyhteisöjä, joihin osallistuvat koulut, terveys- ja sosiaalipalvelut sekä vanhemmat.
- EU:n ulkopuolisissa maissa hankitut tutkinnot tunnustetaan nopeammin ja helpommin.
- Yhä useammat maahanmuuttajat osallistuvat kattaviin kielenopetus- ja kansalaisvalmennusohjelmiin, jotka alkavat heidän saavuttuaan ja jotka tukevat heitä kotoutumisprosessin eri vaiheissa.

Komission toimet tavoitteiden edistämiseksi

- **Parannetaan koulutukseen osallistumista ja koulumenestystä seuraavin keinoin:**
 - Julkaistaan vuoden 2021 alussa uusi välineistö, joka sisältää käytännön ohjeita varhaiskasvatukseen osallistavuuden kehittämiseksi.
 - Tarjotaan Erasmus Teacher Academies -akatemioiden puitteissa kohdennettua tukea opettajille, jotta he voivat kehittää valmiuksiaan käsitellä kulttuurista, uskonnollista ja kielellistä monimuotoisuutta luokkahuoneissa.
 - Edistetään vertaisoppimista ja vertaisneuvontaa, joilla tuetaan jäsenvaltioita tehokkaiden osallistavien koulutuspolitiikkojen suunnittelussa ja täytäntöönpanossa eurooppalaisella koulutusalueella.
 - Tarjotaan kohdennettua koulutusta nuorisotyöntekijöille, jotta nämä voivat hankkia nuorten maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa tarvittavia taitoja.
- **Parannetaan tutkintojen tunnustamista seuraavin keinoin:**
 - Edistetään kotouttamisesta vastaavien kansallisten viranomaisten ja korkeakoulututkintojen tunnustamisen kansallisten tiedotuskeskusten (ENIC-NARIC-verkoston) välistä yhteistyötä.
 - Tuetaan pakolaisten tutkintojen avointa tunnustamista Erasmus-ohjelman kautta.
 - Edistetään jäsenvaltioiden välistä tiedonvaihtoa maahanmuuttajien täydennyskurssien tarjoamisesta.
 - Annetaan maahanmuuttajille tietoa tunnustamiskäytännöistä sekä taidoista ja tutkinnoista hyödyntämällä Europass-portaalin koko potentiaalia.
 - Edistetään tutkintojärjestelmien avoimuutta muun muassa eurooppalaisen tutkintojen

viitekehyksen avulla.

- Kehitetään edelleen yhdessä jäsenvaltioiden kanssa **kattavia ja helposti saavutettavia kielenopetusohjelmia**, myös keskitason ja edistyneen tason kurssveja, rahoituksen ja kokemustenvaihdon avulla.
- Edistetään jäsenvaltioiden välistä tiedonvaihtoa onnistuneista lähestymistavoista kansalaisvalmennuskurssien järjestämiseen.

Tällä alalla jäsenvaltioita kannustetaan

- lisäämään varhaiskasvatukseen osallistuvien maahanmuuttajalasten ja maahanmuuttajataustaisten lasten määrää varmistaen samalla, että yleisissä varhaiskasvatusohjelmissa on valmiudet tukea kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisia lapsia
- varmistamaan, että ulkomaisten tutkintojen tunnustamismenettelyt ovat nopeita, oikeudenmukaisia, avoimia ja kohtuuhintaisia
- sisällyttämään monikulttuuristen ja monikielisten luokkahuoneiden hallinnointi sekä oppijoiden yksilöllisen kielellisen taustan arvostaminen ja aktivoiminen keskeisiksi taidoiksi opetussuunnitelmissa ja tarjoamaan opettajille näiden aiheiden käsittelemisessä tarvittavat resurssit
- kehittämään tukiohjelmia oppivelvollisuusiän jälkeen ilman huoltajaa saapuneille alaikäisille sekä ohjelmia ilman huoltajaa saapuneille alaikäisille aikuisuuteen siirtymistä varten
- varmistamaan vapaa-ajan harraste- ja urheilutoiminnan saatavuus ja kohtuuhintaisuus
- varmistamaan kielenopiskelun tukeminen kotoutumisen alkuvaiheen jälkeen, jotta kielitaitoa voidaan kehittää perus- tai keskitasoa pidemmälle
- hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti EU-rahoitusta, erityisesti Euroopan sosiaalirahasto plussaa, turvapaikka- ja maahanmuuttorahastoa ja Euroopan aluekehitysrahastoa, koulutukseen, osaamiseen ja kielenopetukseen liittyvien ohjelmien ja toimenpiteiden tukemiseksi kansallisella ja alueellisella tasolla todettujen tarpeiden mukaisesti.

II. Työllisyys ja osaaminen

Maahanmuuttajat muodostavat merkittävän osan EU:n työvoimasta. Covid-19-kriisi on tuonut heidän panoksensa eurooppalaisissa talouksissa ja eurooppalaisilla työmarkkinoilla entistä selvemmin esiin.³⁶ Monilla maahanmuuttajilla on jo saapuessaan osaamista, jota tarvittaisiin kipeästi työmarkkinoilla, mutta heidän on usein vaikeaa saada se tunnustetuksi ja löytää koulutustasoaan vastaavaa työtä. Maahanmuuttajanaishilla on erityisen suuri todennäköisyys tehdä työtä, johon he ovat ylikoulutettuja, minkä seurauksena heidän osaamisensa voi heikentyä. He kohtaavat yleensä muita enemmän esteitä ja heidän mahdollisuutensa saada

³⁶ Ks. JRC (2020) *Immigrant Key Workers: Their Contribution to Europe's COVID-19 Response* (keskeiset maahanmuuttajatyöntekijät: heidän panoksensa Euroopan covid-19-toimissa), https://ec.europa.eu/knowledge4policy/sites/know4pol/files/key_workers_covid_0423.pdf

tukea ovat rajallisemmat.³⁷ Myös vammaisten maahanmuuttajien kohtaamiin haasteisiin olisi vastattava, jotta he voivat osallistua työmarkkinoille.

Euroopan osaamisohjelmalla³⁸ pyritään tukemaan kaikkia, myös maahanmuuttajia, uusien ja parempien taitojen kehittämisessä ja hyödyntämisessä. Lisäksi useissa jäsenvaltioissa on viime aikoina kehitetty innovatiivisia välineitä, joiden avulla maahanmuuttajien taidot voidaan arvioida nopeasti. Jo ennen lähtöä tehdyt taitojen arvioinnit voivat auttaa muuttajia integroitumaan nopeammin työmarkkinoille erityisesti uudelleensijoittamista ja täydentäviä väyliä koskevien ohjelmien puitteissa.

Maahanmuuttajayrittäjät edistävät talouskasvua, luovat työpaikkoja ja voivat tukea covid-19-kriisin jälkeistä elpymistä. Heillä on kuitenkin useita haasteita, kuten verkostojen puute, luotonsaantiongelmat ja riittämätön tietämys sääntely- ja rahoituskehiksestä. Rahoitusta koskevan tiedon saatavuudella ja finanssiosaamisen parantamisella voi olla tärkeä rooli näiden haasteiden ratkaisemisessa. Rahoituspalvelujen saatavuus on olennaisen tärkeää, jotta kaikki maahanmuuttajat voivat osallistua täysipainoisesti maan talouteen ja rakentaa vakaan elämän itselleen ja perheilleen, myös rahalahetysten osalta. Digitaalinen rahoitus voi auttaa parantamaan rahoituspalvelujen saatavuutta.

Maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten EU:n kansalaisten tuloksellinen integroituminen työmarkkinoille edellyttää monien eri toimijoiden, muun muassa paikallisten, alueellisten, kansallisten ja EU-tason viranomaisten, kansalaisjärjestöjen, talouselämän osapuolten ja työmarkkinaosapuolten sekä työnantajien aktiivista yhteistyötä.

Laadukas ammatillinen koulutus, jossa työssäoppiminen on vahvassa asemassa, voi olla erityisen tehokas väline maahanmuuttajien auttamiseksi pääsemään työmarkkinoille. Heidän osallistumiselleen ammatilliseen koulutukseen on kuitenkin yhä esteitä.

Komission tavoitteet tällä alalla

- EU-tason sekä kansallisen ja paikallisen tason yhteistyö keskeisten työmarkkinatoimijoiden ja maahanmuuttajien välillä vahvistuu.
- Maahanmuuttajayrittäjät, mukaan lukien yhteiskunnalliset yrittäjät, saavat enemmän tukea, koska rahoitusta, koulutusta ja neuvontaa on helpompi saada.
- Yhä useammat maahanmuuttajanaiset osallistuvat työmarkkinoille.
- Maahanmuuttajien taitojen arviointi on tehokkaampaa ja nopeampaa. Täydennys- ja uudelleen koulutusta tuetaan jatkuvasti muun muassa epävirallisen ja arkioppimisen validointimenetelillä.
- Yhä useammat maahanmuuttajat osallistuvat laadukkaaseen ammatilliseen koulutukseen.

Komission toimet tavoitteiden edistämiseksi

- **Tehdään yhteistyötä työmarkkinaosapuolten ja talouselämän osapuolten kanssa, jotta voidaan edistää monisidosryhmäistä lähestymistapaa työmarkkinoille integroitumiseen työmarkkinoiden kotouttamiskumppanuuden avulla³⁹.**

³⁷ Ks. JRC (2020), *Gaps in the EU Labour Market Participation Rates: an intersectional assessment of the role of gender and migrant status*, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC121425>

³⁸ Ks. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=fi>

³⁹ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/european-dialogue-skills-and-migration/european-partnership-integration_en

- **Tuetaan työnantajia** tiedonvaihdon ja vertaisoppimisen avulla hyödyntäen *Työnantajat kotouttamisen tukena* -aloitetta⁴⁰.
- Tarjotaan InvestEU-ohjelmasta tukea **osallistavaan yrittäjyyteen** sekä naisille että miehille, maahanmuuttajayrittäjät mukaan luettuina, ja edistetään osallistavia mentorointijärjestelmiä.
- **Helpotetaan taitojen arviointia ja validointia seuraavin keinoin:**
 - Jaetaan ja laajennetaan taitojen arviointiin liittyviä käytäntöjä eurooppalaisen kotouttamisasioiden verkoston, julkisten työvoimapalvelujen eurooppalaisen verkoston ja uudistetun Europass-portaalin kautta.
 - Kehitetään edelleen kolmansien maiden kansalaisille tarkoitettua EU:n taitoprofiilityökalua, ja edistetään sen käyttöä viranomaisten ja muiden organisaatioiden keskuudessa, myös jo ennen saapumista, erityisesti kun on kyse uudelleensijoittamisesta ja täydentävistä väylistä.
- Tuetaan maahanmuuttajataustaisia ihmisiä tulevassa kansalaisuutta, tasa-arvoa, perusoikeuksia ja arvoja koskevassa ohjelmassa⁴¹.

Tällä alalla jäsenvaltioita kannustetaan

- käyttämään kolmansien maiden kansalaisille tarkoitettua EU:n taitoprofiilityökalua varhaisessa vaiheessa, erityisesti turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja maahanmuuttajien kohdalla, ja vahvistamaan epävirallisen oppimisen validointimenettelyjä
- lisäämään tietoisuutta syrjinnästä rekrytointiprosessissa ja työpaikoilla sekä tehostamaan syrjinnän vastaisia toimenpiteitä
- kannustamaan maahanmuuttajia yrittäjyyteen räätälöidyillä koulutus- ja mentorointiohjelmilla, avaamalla maahanmuuttajille yleiset yrittäjyyden tukirakenteet ja sisällyttämällä yrittäjyys kotouttamisohjelmiin
- hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti EU-rahoitusta, erityisesti Euroopan sosiaalirahasto plussaa ja Euroopan aluekehitysrahastoa, työmarkkinoille integroitumiseen liittyvien ohjelmien ja toimenpiteiden tukemiseksi kansallisella ja alueellisella tasolla todettujen tarpeiden mukaisesti.

III. Terveydenhuolto

Terveydenhuoltopalvelujen riittämätön saatavuus voi olla merkittävä este kotoutumiselle ja osallisuudelle ja se vaikuttaa käytännöllisesti katsoen kaikkiin elämäntiloihin, kuten työllisyyteen ja koulutukseen. Maahanmuuttajat kohtaavat terveydenhuoltopalvelujen saannissa jatkuvia esteitä, kuten hallinnollisia haasteita, pelkoja, jotka liittyvät epävarmuuteen oleskelun kestosta, syrjintää, puutteita terveydenhuoltojärjestelmää koskevissa tiedoissa ja totumuksissa sekä kielellisiä ja kulttuurillisia esteitä. Maahanmuuttajanaisilla on vielä enemmän haasteita, sillä he yleensä osaavat vastaanottavan maan kieltä huonommin ja heillä on heikommät sosiaaliset verkostot ja suurempi vastuu lastenhoidosta ja perheestä.

⁴⁰ Komissio käynnisti aloitteen vuonna 2017 tuodakseen esiin, millä tavoin työnantajat tukevat pakolaisten ja muiden maahanmuuttajien integroitumista työmarkkinoille, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/european-dialogue-skills-and-migration/integration-pact_en

⁴¹ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi perusoikeuksien ja arvojen ohjelman perustamisesta, COM(2018) 383 final/2 - 2018/0207 (COD).

Covid-19-pandemia toi esiin syvälle juurtunutta eriarvoisuutta terveystalouden saatavuudessa. Se myös osoitti, että tämä eriarvoisuus voi aiheuttaa riskejä koko yhteiskunnalle. Maahanmuuttajat työskentelevät todennäköisemmin töissä, joissa lähikontakteja ei voi välttää, mikä altistaa heidät ja heidän perheensä suuremmalle covid-19-tartuntariskille⁴² ja myös muille tartuntataudeille.

Eräs maahanmuuttajien kotoutumisen kannalta ratkaisevan tärkeä tekijä on mielenterveys. Vaikka maahanmuuttajilla, erityisesti pakolaisilla, voi olla suurempi riski kohdata mielenterveysongelmia, jotka johtuvat alkuperämaassa koetuista traumoista, muuttomatkan aikana koetuista vaikeuksista tai saapumisen jälkeisistä kokemuksista, kuten sosiaalisesta eristyneisyydestä tai syrjinnästä, heillä on usein vaikeuksia saada mielenterveyspalveluja.

Komission tavoitteet tällä alalla

- Maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset EU:n kansalaiset tuntevat oikeutensa, ja heillä on yhtäläiset mahdollisuudet päästä säännöllisten terveydenhuolto- ja mielenterveyspalvelujen piiriin, mukaan luettuina kansallisen lainsäädännön ja käytäntöjen mukaisin edellytyksin.
- Maahanmuuttajanaisten erityishaasteet, mukaan lukien raskaudenaikainen ja synnytyksen jälkeinen terveydenhuolto, otetaan täysimääräisesti huomioon terveydenhuolto- ja mielenterveyspalvelujen saatavuutta parannettaessa.

Komission toimet tavoitteiden edistämiseksi

- **Edistetään maahanmuuttajien pääsyä terveydenhuolto- ja mielenterveyspalvelujen piiriin seuraavin keinoin:**
 - Rahoitetaan kohdennettuja hankkeita turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta⁴³ ja maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osallisuutta edistäviä toimia tulevan kansalaisuutta, tasa-arvoa, perusoikeuksia ja arvoja koskevan ohjelman välityksellä
 - Tehdään yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa laadukkaiden ja kohtuuhintaisten terveydenhuolto- ja mielenterveyspalvelujen yhtäläisen saatavuuden edistämiseksi EU:n rahastojen, kuten Euroopan sosiaalirahasto plussan ja Euroopan aluekehitysrahaston, kautta.
- **Tuetaan ja edistetään jäsenvaltioiden välistä tiedonvaihtoa**
 - erityisesti maahanmuuttajille suunnatuista ennaltaehkäisy- ja terveydenedistämishankkeista, joiden yhteydessä käytetään asianmukaisia tiedotuskanavia
 - mielenterveys- ja kuntoutuspalvelujen saatavuudesta⁴⁴.

Tällä alalla jäsenvaltioita kannustetaan

- tarjoamaan terveydenhuollon työntekijöille koulutusta monimuotoisuuden hallinnasta ja tiettyjen maahanmuuttajaryhmien (esim. maahanmuuttajat, joilla on traumoja, ihmiskaupan uhrit, sukupuoleen perustuvan väkivallan uhrit, ilman huoltajaa saapuneet alaikäiset, vanhukset ja vammaiset) tarpeista hyödyntäen EU:n terveysohjelmissa kehitettyjä hankkeita ja koulutusmateriaaleja
- helpottamaan maahanmuuttajien pääsyä yleisten terveystalouden palvelujen piiriin,

⁴² Ks. OECD (2020), *What is the impact of the COVID-19 pandemic on immigrants and their children?*, <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/what-is-the-impact-of-the-covid-19-pandemic-on-immigrants-and-their-children-e7cbb7de/>

⁴³ Rahoitetaan suoran hallinnon puitteissa vielä rahoituskaudella 2014–2020.

⁴⁴ Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen 26 artiklan mukaisesti.

mielenterveyspalvelut mukaan luettuna, tarjoamalla heidän tarpeisiinsa mukautettuja palveluja ja torjumalla syrjintää

- hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti EU-rahoitusta, kuten Euroopan sosiaalirahasto plussaa, turvapaikka- ja maahanmuuttorahastoa ja Euroopan aluekehitysrahastoa, terveydenhuoltopalvelujen saatavuuteen liittyvien ohjelmien ja toimenpiteiden tukemiseksi kansallisella ja alueellisella tasolla todettujen tarpeiden mukaisesti.

IV. Asuminen

Keskeinen kotoutumista edistävä tekijä on asianmukaisten ja kohtuuhintaisten asuntojen saatavuus. Asumisolot vaikuttavat voimakkaasti työllisyys- ja koulutusmahdollisuuksiin sekä maahanmuuttajien ja vastaanottavien yhteisöjen väliseen vuorovaikutukseen.⁴⁵ Huonot asumisolot ja eriytyminen voivat kärjistä jakautuneisuutta, mikä heikentää sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Asuntojen hintojen nousu, kohtuuhintaisten ja sosiaalisen asuntotarjonnan vähäisyys ja asuntomarkkinoilla esiintyvä syrjintä heikentävät maahanmuuttajien mahdollisuuksia löytää asianmukaisia ja pitkäaikaisia asumisratkaisuja.

Asuntopolitiikka kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan, mutta komissio voi kuitenkin merkittävällä tavalla tukea jäsenvaltioita ja paikallis- ja alueviranomaisia haasteisiin vastaamisessa sekä edistää osallistavia asuntoratkaisuja.

Useissa EU-maissa on viime vuosina kehitetty innovatiivisia asumisratkaisuja muun muassa EU-rahoituksella⁴⁶. Erityisen lupaaviksi malleiksi, jotka edistävät osallisuutta ja yhteisöjen rakentamista, ovat osoittautuneet kumppanuuteen perustuvat lähestymistavat, yhteisasuminen sekä työllisyys- ja sosiaalipalvelujen liittäminen asumisratkaisuihin. Kuten rakennusten peruseränosaaltoa koskevassa tiedonannossa⁴⁷ todettiin, komissio aikoo käynnistää kohtuuhintaisten asumisen kärkihankkeen, jolla tuetaan tällaisten onnistuneiden aloitteiden täytäntöönpanoa ja toistamista.

Sellaisten turvapaikanhakijoiden itsenäinen asuminen, joille todennäköisesti myönnetään suojelua, voi nopeuttaa kotoutumisprosessia erityisesti, jos sen lisäksi tarjotaan kotoutumistukea varhaisessa vaiheessa.

Komission tavoitteet tällä alalla

- Maahanmuuttajilla ja maahanmuuttajataustaisilla EU:n kansalaisilla on mahdollisuus asianmukaiseen ja kohtuuhintaisten asumiseen, myös sosiaaliseen asuntotarjontaan.
- Jäsenvaltioilla sekä paikallis- ja alueviranomaisilla on käytettävissään laaja valikoima välineitä ja hyviä käytäntöjä asuntomarkkinoilla esiintyvän syrjinnän torjumiseksi.
- Osallisuutta edistävät ja eriytymistä torjuvat innovatiiviset asumisratkaisut ovat laajassa käytössä kaikkialla EU:ssa.

Komission toimet tavoitteiden edistämiseksi

⁴⁵ Ks. esimerkiksi EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelma, jossa korostetaan, että asuntomarkkinoilla esiintyvä syrjintä lisää eriytymistä, millä on kerrannaisvaikutuksia koulutus- ja työllistymismahdollisuuksiin ja lapsiperheiden tapauksessa merkittävä haitallinen vaikutus lasten kehitykseen.

⁴⁶ Ks. esimerkiksi kaupunkialueiden innovatiivisista toimenpiteistä rahoitetut hankkeet, <https://www.uia-initiative.eu/en>

⁴⁷ Euroopan rakennusten peruseränosaaltoa – ympäristöystävällisempiä rakennuksia, lisää työpaikkoja ja parempaa elämänlaatua, COM(2020) 662 final.

- Tehdään yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa eriytymättömän, **asianmukaisen ja kohtuuhintaisen asumisen, myös sosiaalisen asuntotarjonnan**, edistämiseksi sekä kotouttamispalvelujen tarjoamiseksi EU:n rahastoista, erityisesti Euroopan aluekehitysrahastosta, Euroopan sosiaalirahasto plussasta, turvapaikka- ja maahanmuuttorahastosta sekä InvestEU-ohjelmasta.
- Edistetään jäsenvaltioiden, kaupunkien, kylien ja alueiden välistä vastavuoroista oppimista **asuntomarkkinoilla esiintyvän syrjinnän torjumiseksi ja asuinalueiden eriytymisen vähentämiseksi** eurooppalaisen kotouttamisasioiden verkoston, kotouttamista edistävän kaupunkiakatemian sekä turvapaikka- ja maahanmuuttorahastosta myönnettävän rahoituksen avulla.
- Edistetään turvapaikanhakijoiden, erityisesti perheiden, **itsenäisen asumisen** malleja kollektiivisten asumismallien sijaan sekä levitetään ja laajennetaan onnistuneita innovatiivisia malleja, joiden on todettu edistävän kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden osallistavaa ja kohtuuhintaista asumista.

Tällä alalla jäsenvaltioita kannustetaan

- varmistamaan kokonaisvaltainen lähestymistapa ja koordinoimaan asuntopolitiikkaa työllisyyden, koulutuksen, terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen saatavuutta koskevien politiikkatoimien kanssa
- tarjoamaan mukautettuja ja itsenäisiä asumisratkaisuja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa pakolaisille ja turvapaikanhakijoille, joille todennäköisesti myönnetään kansainvälistä suojelua, ja mahdollistamaan turvapaikanhakijoiden sujuva siirtyminen itsenäiseen asumiseen sen jälkeen, kun heille on myönnetty kansainvälistä suojelua saavan henkilön asema
- hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti EU-rahoitusta, kuten Euroopan aluekehitysrahastoa, turvapaikka- ja maahanmuuttorahastoa ja InvestEU-rahastoa, riittävien ja kohtuuhintaisten asumisratkaisujen, myös sosiaalisen asuntotarjonnan, edistämiseksi kansallisella ja alueellisella tasolla todettujen tarpeiden mukaisesti, sekä Euroopan sosiaalirahasto plussaa asuntojen saatavuuden tukemiseksi.

5. Toimet tuloksellisen kotouttamisen ja osallisuuden tukemiseksi kaikilla aloilla

I. Vahvojen kumppanuuksien luominen kotouttamisprosessin tehostamiseksi

Kotouttaminen on yhteiskunnallinen prosessi, jossa vastuu ei kuulu vain yhdelle ryhmälle vaan useille ryhmille: maahanmuuttajille, vastaanottaville yhteisöille, viranomaisille ja instituutioille, työmarkkinaosapuolille ja talouselämän osapuolille, kansalaisjärjestöille, kirkkoille, uskonnollisille ja muille filosofisille yhteisöille sekä yksityiselle sektorille. Kestävän ja onnistuneen kotoutumisen kannalta on olennaisen tärkeää, että sekä maahanmuuttajat että vastaanottavat yhteisöt voivat osallistua aktiivisesti kotouttamisprosessiin. Komissio pyrkii voimaannuttamaan kaikkia toimijoita, jotta ne voisivat osallistua tähän prosessiin, luomalla vahvoja ja pitkäaikaisia sidosryhmäkumppanuuksia hallinnon eri tasoilla. Komissio hyödyntää tässä aiempia kokemuksia onnistuneesta yhteistyöstä, joista esimerkkeinä voidaan mainita EU:n kaupunkiagendaan liittyvä siirtolaisten ja pakolaisten osallistamista koskeva kumppanuus⁴⁸, työmarkkinaosapuolten ja talouselämän osapuolten kanssa solmittu

⁴⁸ Ks. <https://www.inclusionpartnership.com> ja <https://ec.europa.eu/futurium/en/inclusion-of-migrants-and-refugees>

työmarkkinoiden eurooppalainen kotouttamiskumppanuus⁴⁹ sekä kumppanuus maaseutualueiden kanssa tulevan maaseutualueita koskevan pitkän aikavälin vision puitteissa.

Toimien tuloksellisuuden maksimoimiseksi on tärkeää myös varmistaa, että kaikki hallintotasot – eurooppalainen, kansallinen, makroalueellinen, rajatylittävä, alueellinen ja paikallinen – osallistuvat täysipainoisesti kotouttamisstrategioiden suunnitteluun ja täytäntöönpanoon.

Komission tavoitteet tällä alalla

- Kaikilla asiaankuuluvilla sidosryhmillä on oikeus ja mahdollisuus osallistua kotouttamisprosessiin.
- EU:n tasolla, kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla rakennetaan useiden sidosryhmien välisiä kumppanuuksia.
- Komissio käy kotouttamisen keskeisten sidosryhmien kanssa rakenteellista ja avointa vuoropuhelua.

Komission toimet tavoitteiden edistämiseksi

- **Tuetaan jäsenvaltioita seuraavin keinoin:**
 - Vahvistetaan Euroopan kotouttamisverkostoa ja tuetaan sen avulla jäsenvaltioita kotouttamista koskevien kansallisten strategioiden ja toimintasuunnitelmien kehittämisessä, päivittämisessä ja täytäntöönpanossa.
 - Tarjotaan jäsenvaltioille kohdennettua rahoitusta ja valmiuksien kehittämistä kotouttamisen keskeisten sidosryhmien välisen koordinoinnin edistämiseksi kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla.
 - Siirretään ja laajennetaan työllisyyttä, osaamista ja sosiaalista osallisuutta tukevia innovatiivisia ratkaisuja kaikkialla Euroopassa Euroopan sosiaalirahasto plussan kansainvälisen yhteistyön ja kumppanuuden kautta.
- **Tuetaan paikallis- ja alueviranomaisia seuraavin keinoin:**
 - Käynnistetään kumppanuus alueiden komitean kanssa poliittisen vuoropuhelun aloittamiseksi ja kotouttamista koskevan oppimisen ja tiedonvaihdon edistämiseksi paikallis- ja alueviranomaisien keskuudessa.
 - Laajennetaan kotouttamista edistävä kaupunkiakatemia⁵⁰ kattavaksi valmiuksien kehittämisohjelmaksi, joka on tarkoitettu kotouttamisen alalla toimiville paikallis-, alue- ja valtiotason päättäjille ja käytännön toimijoille.
 - Vahvistetaan uskonnollisten yhteisöjen välistä vuoropuhelua ja tuetaan kaupunkeja radikalisoitumisen ehkäisemisessä tarjoamalla rahoitusta, ohjausta ja koulutusta käytännön toimijoille ja paikallisille toimijoille, muun muassa radikalisoitumisen torjunnan EU-verkoston ja *EU:n kaupungit radikalisoitumista vastaan* -aloitteen⁵¹ ja sen tulevan kehityksen puitteissa.
 - Tutkitaan maaseudun kumppanuuksia maahanmuuttajien osallisuuden ja kotoutumisen mahdollistamiseksi maaseutualueilla.

⁴⁹ Ks. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/european-dialogue-skills-and-migration/european-partnership-integration_en

⁵⁰ Ks. <https://www.inclusionpartnership.com/urban-academy>

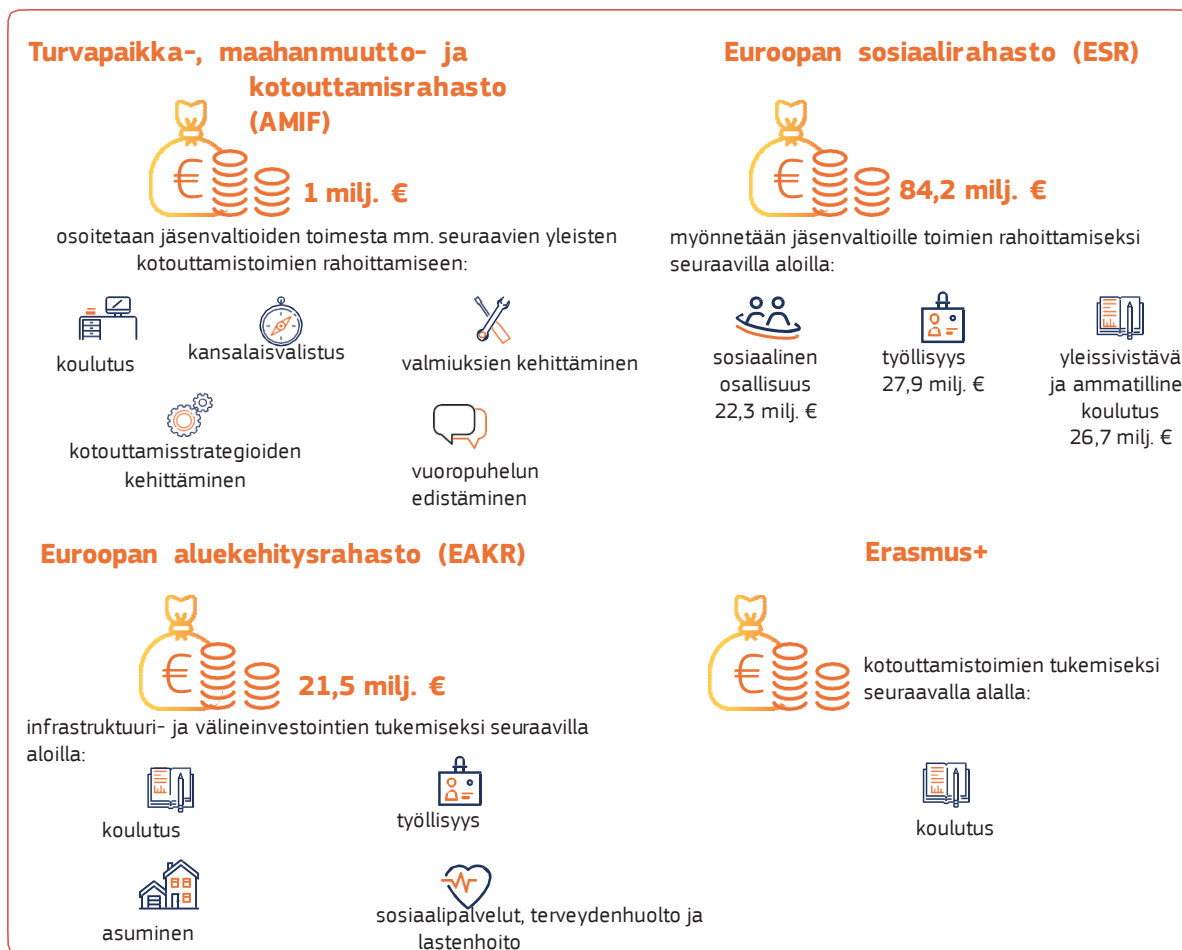
⁵¹ Euroopan komissio käynnisti aloitteen vuonna 2019. Se on suunnattu ensisijaisesti kaupunginjohtajille ja heidän neuvonantajilleen. Aloite täydentää radikalisoitumisen torjunnan EU-verkoston toimia erityisesti edistämällä kaupunkien välistä radikalisoitumisen ehkäisemiseen tähtäävien politiikkojen vaihtoa.

- **Voimaannutetaan vastaanottavia yhteisöjä seuraavin keinoin:**
 - Kehitetään paikallis- ja alueviranomaisten valmiuksia ottaa paikallisyhteisöt mukaan kotouttamistoimenpiteiden ja -ohjelmien suunnitteluun ja täytäntöönpanoon.
 - Rahoitetaan hankkeita, joilla edistetään maahanmuuttajien ja vastaanottavien yhteisöjen yhdessä suunnitteleimia vapaaehtoistoimia.
 - Edistetään mentorointi- ja ystävähohjelmia paikallisyhteisöjen ja vasta saapuneiden maahanmuuttajien välillä.
- **Tuetaan kansalaisyhteiskuntaa seuraavin keinoin:**
 - Järjestetään säännöllisiä kuulemisia ja pidetään yllä säännöllistä vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan ja maahanmuuttajayhteisöjen kanssa, myös vuosittain järjestettävän Euroopan muuttoliikefoorumin kautta.
- **Tuetaan työmarkkinaosapuolia ja talouselämän osapuolia sekä työnantajia seuraavin keinoin:**
 - Toteutetaan EU:n työmarkkinoiden kotouttamiskumppanuus työmarkkinaosapuolten ja talouselämän osapuolten kanssa sekä tuetaan työnantajia (ks. työllisyyttä koskevat toimet).
- **Tuetaan säätiöitä ja muita osuus- ja yhteisötalouden organisaatioita seuraavin keinoin:**
 - Käynnistetään rakenteellinen vuoropuhelu maahanmuuttajien kotouttamisesta ja tutkitaan mahdollisia keinoja tehdä yhteistyötä säätiöiden sekä säätiöiden kanssa työskentelevien verkosto-organisaatioiden kanssa.

II. EU:n rahoitusmahdollisuuksien lisääminen vuosien 2021–2027 monivuotisessa rahoituskehyksessä

Komission painopisteisiin kuuluu edelleen jäsenvaltioiden kotouttamis- ja osallistamistoimien tukeminen EU-rahoituksella. Rahoitus toteutetaan suoraan komission toimesta tai yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa hallinnoitujen jäsenvaltioiden ohjelmien kautta. Koska kotouttaminen on pitkän aikavälin prosessi ja koska se on luonteeltaan monialaista, sitä tuetaan EU:n eri rahastoista alakohtaisesti.

EU:n kotouttamisrahoitus kaudella 2014–2020

Komissio on ehdottanut vuosien 2021–2027 monivuotisen rahoituskehityksen osalta, että tulevan turvapaikka- ja maahanmuuttorahaston (AMF) painopisteenä on tukea kotouttamisen alkuvaiheissa toteutettavia räätälöityjä toimenpiteitä sekä horisontaalisia toimenpiteitä. Maahanmuuttajien integroitumista työmarkkinoille ja heidän sosiaalista osallistamistaan voitaisiin puolestaan rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+). Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) tuetaan osallistamista edistämällä infrastruktuuria, välineitä ja palvelujen saatavuutta koulutuksen, työllisyyden, asumisen, sosiaalipalvelujen, terveydenhuollon ja lastenhoidon aloilla. Kotouttamisen kannalta merkityksellisillä aloilla Euroopan sosiaalirahasto plussan, turvapaikka- ja maahanmuuttorahaston ja Euroopan aluekehitysrahaston investointien olisi lisäksi täydennettävä muita EU:n rahastoja ja ohjelmia, erityisesti Erasmus+ -ohjelmaa, elpymis- ja palautumistukivälinettä, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja InvestEU-rahastoa, ja toimittava synergiassa niiden kanssa, jotta sosiaalista osallisuutta voidaan tukea yhdenmukaisella tavalla. Lisäksi teknisen tuen välineestä⁵² voidaan pyynnöstä antaa jäsenvaltioille teknistä tukea kotouttamista ja osallisuutta edistävien toimien kehittämiseen tai parantamiseen. Maahanmuuttajataustaisten

⁵² Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi, annettu 28 päivänä toukokuuta 2020, teknisen tuen välineen perustamisesta, COM(2020) 409 final, edellyttäen, että Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät sen.

EU-kansalaisten osallisuutta edistäviä toimia voidaan rahoittaa myös tulevassa kansalaisuutta, tasa-arvoa, perusoikeuksia ja arvoja koskevassa ohjelmassa.

Paikallis- ja alueviranomaisilla on keskeinen rooli kotouttamisprosessissa, mutta niillä ei useinkaan ole resursseja toteuttaa kotouttamistoimenpiteitä tai niillä on vaikeuksia saada EU-rahoitusta. Komissio ehdotti vuosiksi 2021–2027 laaditun uuden monivuotisen rahoituskehysten yhteydessä, että näiden viranomaisten mahdollisuuksia saada EU-rahoitusta olisi helpotettava parantamalla tiedotusta ja lisäämällä osallistumista yhteistyössä hallinnoitavien kansallisten ohjelmien valmisteluun, täytäntöönpanoon ja tarkistamiseen.

Komission tavoitteet tällä alalla

- Jäsenvaltiot asettavat kotouttamisen rahoittamisen etusijalle kotouttamista edistävien EU-rahoitusten yhteydessä kansallisella ja alueellisella tasolla todettujen tarpeiden mukaisesti.
- Jäsenvaltioiden ja kotouttamisen keskeisten sidosryhmien, myös paikallis- ja alueviranomaisten, on helpompi saada EU-rahoitusta kotouttamis- ja osallisuustoimiin.
- Mahdollisille edunsaajille tiedotetaan paremmin kotouttamisen rahoitusmahdollisuuksista EU:n tasolla.
- Kotouttamisen kannalta merkityksellisiä EU-varoja hallinnoivat viranomaiset koordinoivat toimiaan makroalueellisella, kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.
- EU:n rahastojen ohjelmasuunnittelussa ja täytäntöönpanossa vahvistetaan kumppanuuksia kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien, erityisesti paikallis- ja alueviranomaisten, kanssa.
- Kotouttamistoimien rahoittamiseen käytetään yleisemmin innovatiivisia välineitä.

Komission toimet tavoitteiden edistämiseksi

- Järjestetään **säännöllistä tiedonvaihtoa** turvapaikka- ja maahanmuuttorahaston⁵³, Euroopan sosiaalirahasto plussan, Euroopan aluekehitysrahaston ja muiden EU:n rahastojen, kuten Erasmus+ -ohjelman ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston, **hallintoviranomaisten** kanssa.
- Ehdotetaan eurooppalaista lapsitakuuta EU:n heikoimmassa asemassa olevien lasten, myös maahanmuuttajataustaisten lasten, köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi.
- Kehitetään sarja viranomaisille ja kansalaisjärjestöille suunnattuja **verkko-seminaareja** ja **työkalupakki**, joka koskee EU:n varojen käyttöä kotouttamiseen ohjelmakaudella 2021–2027⁵⁴.
- Edistetään investointeja koulutukseen, sosiaaliseen infrastruktuuriin (kouluihin, yliopistoihin, sairaaloihin, pitkäaikaishoitoon ja kohtuuhintaisten asuntojen saatavuuteen), mikrorahoitukseen, sosiaalisiin yrityksiin ja sosiaaliseen innovointiin, jotka hyödyttävät

⁵³ Turvapaikka- ja maahanmuuttorahaston välityksellä edistetään muuttovirtojen tehokasta hallintaa sekä turvapaikka- ja maahanmuuttoasioita koskevan unionin yhteisen lähestymistavan täytäntöönpanoa, vahvistamista ja kehittämistä. Se ei kata maahanmuuttajataustaisten EU:n kansalaisten osallisuutta edistävien toimien rahoitusta.

⁵⁴ Tämä on päivitetty versio vuonna 2018 julkaistusta työkalupakista, joka koskee rahastojen käyttöä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kotouttamiseen, (*Toolkit on the use of Funds for integration of people with a migrant background*), https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guides/2018/toolkit-on-the-use-of-eu-funds-for-the-integration-of-people-with-a-migrant-background

maahanmuuttajia, InvestEU-ohjelman sosiaalisten investointien ja osaamisen osion puitteissa.

- Kehitetään **julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia** (esim. säätiöiden ja yksityisten avunantajien kanssa).

Kotouttamiseen tarkoitettun EU-rahoituksen käytön osalta jäsenvaltioita kannustetaan

- hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti EU-rahoitusta kotouttamisen edistämiseksi kansallisella ja alueellisella tasolla todettujen tarpeiden mukaisesti; tähän voi sisältyä investointeja koulutukseen, työllisyyteen, asumiseen, terveydenhuoltoon ja sosiaalipalveluihin sekä valmiuksien kehittämistoimia ja toimenpiteitä, joilla torjutaan eriytymistä ja syrjintää
- varmistamaan, että kotouttamista ja osallisuutta edistävien EU-rahastojen ohjelmasuunnittelussa ja täytäntöönpanossa noudatetaan koordinoitua lähestymistapaa kansallisella, makroalueellisella, alueellisella ja paikallisella tasolla
- lisäämään yksityisten sidosryhmien osallistumista kotouttamistoimenpiteisiin innovatiivisten välineiden, kumppanuuksien ja kannustimien avulla
- helpottamaan paikallis- ja alueviranomaisten mahdollisuuksia saada EU-rahoitusta osoittamalla paikallis- ja alueviranomaisille erityisiä ehdotuspyyntöjä
- toteuttamaan asianmukaisia toimenpiteitä, joilla mahdolliset edunsaajat saadaan tietoisiksi kotouttamista ja osallisuutta koskevista EU:n rahoitusmahdollisuuksista
- ottamaan paikallis- ja alueviranomaiset, kansalaisjärjestöt, mukaan lukien maahanmuuttajia ja maahanmuuttajayhteisöjä edustavat järjestöt, sekä työmarkkinaosapuolet ja talouselämän osapuolet mukaan kauden 2021–2027 EU-rahastojen (AMF, ESR+ ja EAKR) ohjelmien valmisteluun, tarkistamiseen, täytäntöönpanoon ja seurantaan
- huomioimaan kansallisissa elpymis- ja palautumissuunnitelmissaan maahanmuuttajien ja heidän lastensa tilanne (esim. terveydenhuollossa, työllistymisessä ja koulutuksessa)
- tukemaan teknisen tuen välineellä kotouttamista ja osallisuutta edistäviin toimiin liittyvien räätälöityjen uudistusten suunnittelua, kehittämistä ja käyttöönottoa eri aloilla.

III. Osallistumisen ja vastaanottavan yhteiskunnan kanssa tapahtuvan vuorovaikutuksen edistäminen

Avoimien, monimuotoisten ja osallistavien yhteiskuntien kehittäminen on prosessi, joka edellyttää sekä maahanmuuttajien että vastaanottavan yhteiskunnan sitoutumista. Maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten EU:n kansalaisten ottaminen mukaan kuulemis- ja päätöksentekoprosesseihin sekä heidän aktiivisen niihin osallistumisensa edistäminen voivat auttaa heitä voimaantumaan ja varmistaa, että kotouttamista ja osallisuutta edistävät toimet ovat tuloksellisempia ja vastaavat todellisia tarpeita. Tämän vuoksi komissio on perustanut asiantuntijaryhmän, joka käsittelee maahanmuuttajien näkemyksiä. Asiantuntijaryhmä koostuu maahanmuuttajista ja heidän etujaan ajavista järjestöistä, ja komissio kuulee sitä EU:n tulevien muuttoliike-, turvapaikka- ja kotouttamispolitiikkojen suunnittelussa ja täytäntöönpanossa⁵⁵.

⁵⁵ Asiantuntijaryhmän ensimmäinen kokous, jossa käsiteltiin kotouttamista ja osallisuutta, pidettiin 12. marraskuuta 2020.

Kohtaamispaikkojen tarjoaminen maahanmuuttajille ja paikallisyhteisöille niin, että nämä voivat tavata ja olla vuorovaikutuksessa, on tehokas keino edistää osallisuutta ja lisätä yhteenkuuluvuutta yhteiskunnissa, oli tuo paikka sitten vaikkapa koulu, työpaikka, urheiluseura tai kodin lähiympäristö. Lisäksi olennaisen tärkeää on kulttuurienvälisen vuoropuhelun edistäminen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen välinen vuoropuhelu. Muuttajien osallistumisen ja vastaanottavan yhteiskunnan kanssa syntyvän vuorovaikutuksen tukeminen edellyttää myös sitä, että paikallisyhteisöille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua yhteisöihinsä saapuviin ihmisiin ja heidän taustaansa. Yksityisen tuen järjestelmät auttavat jäsenvaltioita lisäämään suojelua tarvitsevien henkilöiden paikkoja (uudelleensijoittamisen, humanitaarisen maahanpääsyn ja muiden täydentävien väylien avulla) ja myös kotouttamaan nämä henkilöt onnistuneesti vastaanottaviin yhteisöihin, jotka ovat tietoisia heidän saapumisestaan ja valmistautuneet siihen⁵⁶.

Ihmisiä lähentää osallistuminen koulutukseen, kulttuurielämään ja urheiluun ruohonjuuritasolla. Se auttaa torjumaan muukalaisvihaa, syrjäytymistä, radikalisoitumista ja ”me vastaan he” -propagandaa sekä luo keskinäistä kunnioitusta ja vahvistaa maahanmuuttajien tunnetta yhteisöön kuulumisesta. Nuoriso-ohjelmat, kuten Euroopan solidaarisuusjoukot, antavat nuorille vapaaehtoisille mahdollisuuden työskennellä hankkeissa, joissa käsitellään identiteettiä, kulttuuria ja kulttuurista monimuotoisuutta, torjutaan ennakkoluuloja ja konflikteja sekä edistetään keskinäistä kunnioitusta ja ymmärtämystä.

Edistämällä jäsenvaltioiden välistä tiedonvaihtoa ja ottamalla maahanmuuttajat huomioon heitä koskevien EU-ohjelmien suunnittelussa ja täytäntöönpanossa voidaan edistää maahanmuuttajien aktiivisempaa osallistumista eurooppalaisiin yhteiskuntiin ja lisätä yhteisymmärrystä muun muassa sukupuolten tasa-arvoon, hlbtqi-henkilöiden tasa-arvoon sekä rasismiin, muukalaisvihan ja antisemitismin torjuntaan liittyvissä asioissa.

Tietämyksen lisääminen muuttoliikkeestä ja kotouttamisesta voi myös auttaa torjumaan ennakkoluuloja ja polarisoitumista. Suurin osa eurooppalaisista (61 %) kokee kuitenkin, että heillä ei ole riittävästi tai ollenkaan tietoa muuttoliikkeestä ja kotouttamisesta⁵⁷. Jotta EU:n kansalaisille voidaan tiedottaa paremmin muuttoliikkeen ja kotouttamisen realiteeteista, keskeisessä asemassa on yhteistyö tiedotusvälineiden edustajien, oppilaitosten ja kansalaisjärjestöjen kanssa.

Komission tavoitteet tällä alalla

- Yhä useammat maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset EU:n kansalaiset osallistuvat kuulemis- ja päätöksentekoprosesseihin paikallisella, alueellisella, kansallisella ja Euroopan tasolla.
- Maahanmuuttajien, maahanmuuttajataustaisten EU:n kansalaisten ja paikallisyhteisöjen kohtaamis- ja vuorovaikutusmahdollisuudet lisääntyvät muun muassa taiteen, kulttuurin, urheilun ja yleisesti sosiaalisen elämän kautta.
- Maahanmuuttajanaisilla on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua yhteiskuntaan.
- Yhä useammat eurooppalaiset ovat hyvin perillä kotouttamisesta ja muuttoliikkeestä.

Komission toimet tavoitteiden edistämiseksi

⁵⁶ Komission suositus laillisista väylistä suojelun saamiseksi EU:ssa, C(2020) 6467 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1364&qid=1606676994760&from=FI>

⁵⁷ Ks. vuonna 2018 tehdyn kotouttamista koskevan Eurobarometri-tutkimuksen tulokset, https://ec.europa.eu/home-affairs/news/results-special-eurobarometer-integration-immigrants-european-union_en

- Rahoitetaan hankkeita, joilla parannetaan **kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten valmiuksia** ottaa maahanmuuttajat ja maahanmuuttajajärjestöt mukaan päätöksentekoprosesseihin.
- Otetaan äskettäin perustettu **maahanmuuttajien näkemyksiä käsittelevä asiantuntijaryhmä** tiiviisti mukaan muuttoliikettä, turvapaikkoja ja kotouttamista koskevien EU:n toimien suunnitteluun ja täytäntöönpanoon.
- Tuetaan kansainvälistä suojelua saaville henkilöille suunnattujen **yksityisen tuen** ohjelmien kehittämistä kaikkialla EU:ssa tarjoamalla rahoitusta, helpottamalla parhaiden käytäntöjen vaihtoa ja tiivistämällä yhteistyötä kaikkien asiaankuuluvien julkisten ja yksityisten sidosryhmien välillä.
- Perustetaan kouluille, paikallisyhteisöille, taide- ja kulttuurijärjestöille sekä urheiluseuroille ja nuorisokerhoille tarkoitettu **kotouttamispalkinto**, jolla annetaan tunnustusta näiden tahojen panoksesta kotouttamiseen ja osallisuuteen.
- Järjestetään yhteistyössä UEFA-säätiön kanssa nuorille maahanmuuttajille suunnattuja **jalkapallofestivaaleja** seuraavien jalkapallon Euroopan mestaruuskisojen isäntäkaupungeissa.
- Kehitetään edelleen yhteisötaloudelle ja sosiaaliselle **innovoinnille** suotuisaa ympäristöä osallisuuden ja osallistumisen edistämiseksi tulevan yhteisötalouden toimintasuunnitelman avulla.
- Rahoitetaan hankkeita, joilla **lisätään** journalistien ja journalismioppilaitosten **tietoisuutta** kotouttamista ja muuttoliikettä koskevista faktoista ja luvuista sekä tärkeimmistä suuntauksista.

Tällä alalla jäsenvaltioita kannustetaan

- yhdenmukaistamaan kansalliset kotouttamisstrategiansa rasismien ja rotusyrjinnän torjuntaa koskevien kansallisten toimintasuunnitelmien kanssa⁵⁸
- ottamaan maahanmuuttajat ja maahanmuuttajajärjestöt mukaan kotouttamista ja osallisuutta edistävien toimien ja ohjelmien suunnitteluun, täytäntöönpanoon ja arviointiin, myös silloin kun EU rahoittaa niitä
- edistämään vuorovaikutusta vastaanottavien yhteiskuntien kanssa vapaaehtoistoiminnan, urheilun, epävirallisen koulutuksen sekä nuoriso- ja kulttuuritoiminnan avulla.

IV. Uusien teknologioiden ja digitaalisten välineiden käytön tehostaminen kotouttamis- ja osallistamistoimissa

Teknologinen innovointi avaa uusia mahdollisuuksia uudenaikaistaa ja helpottaa palvelujen, kuten kotouttamispalvelujen, saatavuutta. Hallinnon digitalisointi kaikilla tasoilla voi tuoda digitaaliset julkiset palvelut helpommin saataville. Jos palveluja ei käytetä osallistavalla tavalla ja jos ne eivät ole helposti saatavilla, niiden digitalisointi voi kuitenkin lisätä eriarvoisuutta sen sijaan, että se vähentäisi sitä. Covid-19-kriisi on osoittanut, millaisia mahdollisuuksia palvelujen, kuten koulutus-, kieli- ja kotouttamiskurssien, digitalisointi tarjoaa. Monet jäsenvaltiot joutuivat mukauttamaan kotouttamispalvelujaan sosiaalisen kanssakäymisen vähentämiseksi ja siirsivät kotouttamis- ja kielikursseja verkkoon. Tämä

⁵⁸ EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelmassa kannustetaan kaikkia jäsenvaltioita laatimaan ja hyväksymään rasismien ja rotusyrjinnän vastaiset kansalliset toimintasuunnitelmat.

muutos teki kuitenkin myös selväksi, että maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset EU:n kansalaiset kohtaavat usein esteitä digitaalisten kurssien ja palvelujen saatavuudessa, sillä heillä ei ole käytettävissään tarvittavaa infrastruktuuria⁵⁹, kielitaitoa, sähköisen tunnistautumisen menetelmiä ja digitaalisia luottamuspalveluja (kuten sähköistä allekirjoitusta) tai palvelujen käyttämisessä tarvittavia digitaalisia taitoja⁶⁰. Verkkopalvelut voivat olla erityisen tehokkaita lähtöä edeltävässä vaiheessa, sillä niiden avulla maahanmuuttajat voivat oppia kieltä ja hankkia taitoja, jotka voivat nopeuttaa heidän kotoutumistaan saapumisen jälkeen, sekä luoda yhteyksiä yhteisöihin, jotka ottavat heidät vastaan.

Komission tavoitteet tällä alalla

- Hiljattain kehitettyjä digitaalisia kotouttamispalveluja arvioidaan saavutettavuuden, osallistavuuden ja laadun kannalta, ja onnistuneimmat mallit sisällytetään kotouttamisohjelmiin.
- Maahanmuuttajilla ja maahanmuuttajataustaisilla EU:n kansalaisilla on tarvittavat digitaaliset taidot, jotta he voivat käyttää verkkopalveluita täysipainoisesti.
- Digitaaliset julkiset palvelut suunnitellaan yhdessä kansalaisten, myös maahanmuuttajien, kanssa, jotta ne olisivat ihmiskeskeisiä, helposti saatavilla ja mukautettuja moninaisen väestön tarpeisiin.

Komission toimet tavoitteiden edistämiseksi

- Tuetaan jäsenvaltioita **digitaalisten kotouttamispalvelujen** arvioinnissa, myös lähtöä edeltävässä vaiheessa, sekä hyvien käytäntöjen tunnistamisessa ja vaihtamisessa vastavuoroisen oppimisen kautta Euroopan kotouttamisverkoston puitteissa.
- Edistetään ja rahoitetaan hankkeita, joilla parannetaan maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten EU:n kansalaisten **digitaalisia taitoja**.
- Osana **digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelmaa** komissio aikoo hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti EU:n tukea, jolla edistetään internetyhteyksiä sekä digitaalisten laitteiden ja verkko-opiskelusovellusten ja -alustojen hankintaa kouluille ja erityisesti muita heikommassa asemassa oleviin ryhmiin kuuluville opiskelijoille sekä vammaisille opiskelijoille ja kouluttajille.
 - Laaditaan osallistava EU:n sähköisen hallinnon toimintasuunnitelma, jolla edistetään kansalaisille, myös maahanmuuttajille, suunnattuja ihmiskeskeisiä digitaalisia julkisia palveluja sekä maahanmuuttajien osallistumista digitaalisten julkisten palvelujen luomiseen ja tarjoamiseen⁶¹.

Tällä alalla jäsenvaltioita kannustetaan

- kehittämään maahanmuuttajille suunnattuja digitaalisen lukutaidon kurseja ja sisällyttämään heidät kotouttamisohjelmiin muun muassa hyödyntämällä käytettävissä

⁵⁹ Esimerkiksi 40 prosentilla maaseutualueista ei edelleenkaan ole nopeita laajakaistayhteyksiä.

⁶⁰ EU:n ulkopuolella syntyneistä 8,1 prosenttia ilmoittaa, ettei heillä ole varaa tietokoneeseen, kun taas tiedot toimittavassa maassa syntyneillä vastaava osuus on 3,1 prosenttia. Lähde: Eurostat, EU:n tulo- ja elinolotilastot (vuoden 2018 tiedot). Maahanmuuttajavanhempien voi olla vaikeampaa tukea lapsiaan etäopiskelussa, jos he eivät osaa koulun kieltä.

⁶¹ Vastaus neuvoston päätelmiin Euroopan digitaalisen tulevaisuuden rakentamisesta, <https://www.consilium.europa.eu/press/press-releases/2020/06/09/shaping-europe-s-digital-future-council-adopts-conclusions/>

olevia EU:n varoja

- varmistamaan, että digitaaliset julkiset palvelut ovat perusrakenteeltaan osallistavia, että ne ovat helposti saatavilla, että ne soveltuvat moninaisen väestön tarpeisiin ja että maahanmuuttajia kuullaan niitä luotaessa ja kehitettäessä.

V. Edistymisen seuranta: kohti näyttöön perustuvaa kotouttamis- ja osallistamispolitiikkaa

Tuloksellisten kotouttamistoimien olisi perustuttava luotettavaan näyttöön sekä kotouttamistuloksista että kotouttamispolitiikkojen vaikutuksista. Siitä lähtien kun maahanmuuttajien kotouttamista koskevat EU:n indikaattorit hyväksyttiin vuonna 2010, kotouttamisindikaattoreita koskevat tilastot on julkaistu Eurostatin portaalissa⁶². Komissio on yhteistyössä OECD:n kanssa julkaissut ainutlaatuisen kansainvälisen vertailun maahanmuuttajien ja heidän lastensa kotouttamisen tuloksista⁶³ ja pyrkinyt parantamaan kotouttamista koskevien tietojen saatavuutta paikallis- ja aluetasolla⁶⁴. Lisäksi on tutkittu kaksisuuntaiseen lähestymistapaan liittyviä kotouttamisen osa-alueita, kuten syrjintää⁶⁵, osallistumista⁶⁶ ja isäntämaissa vallitsevia asenteita.

Jotta politiikkatoimien tehokkuutta voidaan seurata pitkällä aikavälillä, on tärkeää saada tarkkoja ja vertailukelpoisia tietoja maahanmuuttajien kokeman syrjinnän laajuudesta ja luonteesta. EU:n perusoikeusvirastolla on tässä keskeinen rooli sen laatiessa vuonna 2022 julkaistavaa maahanmuuttajia ja heidän jälkeläisiään koskevaa EU:n tutkimusta. Tämä edellyttää myös tietojen erittelyä etnisen alkuperän tai rodun mukaan, kuten EU:n äskettäisessä rasismintorjunnan toimintasuunnitelmassa ehdotetaan. Pelkän datan lisäksi innovatiivista tutkimusta on tuettu Horisontti 2020 -puiteohjelman osallistavia, innovatiivisia ja pohtivia yhteiskuntia koskevilla ohjelmilla sekä perustamalla Yhteiseen tutkimuskeskukseen maahanmuuttoa ja väestökehitystä käsittelevä osaamiskeskus, joka auttaa poliittisia päättäjiä ymmärtämään kotouttamista paremmin monilla aloilla. Komissio on myös investoinut useisiin uusiin käytäntöjä testaaviin pilottihankkeisiin⁶⁷ ja EU:n jäsenvaltioiden kotouttamispolitiikkojen kartoittamiseen tietyillä aloilla, kuten työmarkkinoille integroitumisen ja pakolaisten koulutuksen ja kotouttamisen aloilla.

Mittavasta tutkimustyöstä huolimatta tiedoissa on edelleen aukkoja, joiden vuoksi tuloksellisia näyttöön perustuvia kotouttamispolitiikkoja ei voida kehittää. Vaikka useimmat jäsenvaltiot seuraavat kotouttamisen tuloksia säännöllisesti, ne käyttävät harvoin EU:n

⁶² Ks. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/migrant-integration/data/database>

⁶³ OECD/EU (2018), *Settling In 2018: Indicators of Immigrant Integration*.

⁶⁴ Ks. EU:n kaupunkiagendaan liittyvän siirtolaisten ja pakolaisten osallistamista koskevan kumppanuuden puitteissa tehty työ, https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/evidence-based20integration20policies20in20cities_options20report.pdf; Eurostatin kotouttamisportaalin alueellinen sarja ja Yhteisen tutkimuskeskuksen 'Data for integration' -hanke, https://ec.europa.eu/knowledge4policy/migration-demography/data-integration-d4i_en

⁶⁵ FRA (2017), *EU-MIDIS II Main results* (EU-MIDIS II -tutkimus – yhteenveto); FRA (2017), *EU-MIDIS II Muslims – Selected findings* (EU-MIDIS II -tutkimus – havaintoja muslimeja koskevista tuloksista); FRA (2018), *EU-MIDIS II Being Black in the EU* (EU-MIDIS II -tutkimus – tummaihoisena EU:ssa); FRA (2019) *EU-MIDIS II Migrant women – Selected findings* (EU-MIDIS II -tutkimus – havaintoja maahanmuuttajanaisia koskevista tuloksista).

⁶⁶ FRA (2017), *Together in the EU – Promoting the participation of migrants and their descendants* (yhdessä EU:ssa – maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä osallistumisen edistäminen).

⁶⁷ Kaupunkialueiden innovatiivisten toimenpiteiden, EaSi-ohjelman, AMIF-rahaston, COSME-ohjelman, Horisontti 2020 -puiteohjelman ja rakenneuudistusten tukiohjelman puitteissa.

hyväksymiä indikaattoreita⁶⁸, ja kansainvälisiä vertailumahdollisuuksia ei hyödynnetä riittävästi. Lisäksi useimmilla alueilla ja kunnilla on edelleen käytettävissään riittämättömät tiedot. On myös tarpeen vertailla tarkemmin EU:n jäsenvaltioiden kotouttamispolitiikkoja, jotta voidaan helpottaa vastavuoroista oppimista ja saada näyttöä toimenpiteiden vaikutuksista⁶⁹.

Komission tavoitteet tällä alalla

- Kotouttamistoimet ja niiden vaikutus tuloksiin eri aikoina ja eri alueilla ymmärretään paremmin.
- Kansallisia viranomaisia ja muita sidosryhmiä tuetaan kotouttamisen tulosten seurannassa.
- Näyttöön perustuva keskustelu kotouttamisesta yleistyy.
- Kotouttamista koskevan tiedon ja tietämyksen saatavuus EU:n, kansallisella ja alueellisella tasolla parantuu.

Komission toimet tavoitteiden edistämiseksi

- Käynnistetään uusi kotouttamista koskeva **Eurobarometri-tutkimus**.
- Julkaistaan **säännöllisesti kertomuksia**, joissa analysoidaan edistymistä, tuodaan esiin yhteisten tilastollisten indikaattoreiden perusteella aloja, joilla on yhteisiä haasteita, ja esitellään jäsenvaltioissa hiljattain tehtyjä innoittavia poliittisia uudistuksia.
- Tarkastellaan jäsenvaltioiden kanssa mahdollisuuksia kehittää kotouttamispolitiikoille **yhteinen tulostaulu**, jolla helpotettaisiin maiden välistä vertailua, parannuskohteiden kartoittamista ja hyvien käytäntöjen vaihtamista.
- Arvioidaan säännöllisesti kotouttamisdynamiikkaa koskevia tutkimustuloksia ja ehdotetaan vaihtoehtoisia toimia päätöksentekoa varten.

Tällä alalla jäsenvaltioita kannustetaan

- kehittämään tai uudistamaan kotouttamisen seurantajärjestelmiä keskeisten haasteiden tunnistamiseksi ja edistymisen seuraamiseksi ajan mittaan
- parantamaan kotouttamisen tuloksia koskevien tietojen saatavuutta myös alue- ja paikallistasolla.

6. Päätelmät

Eurooppalaisten yhteiskuntien tulevan hyvinvoinnin, vaurauden ja yhteenkuuluvuuden avain on huolehtiminen siitä, että maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset EU:n kansalaiset voivat osallistua ja antaa panoksensa täysipainoisesti. Kotouttamisen onnistuminen voi auttaa ratkaisemaan monia nyky-yhteiskunnan haasteita, kuten taloudellisen syrjäytymisen inhimilliset ja sosiaaliset kustannukset, erilaisten ääri-ideologioiden leviäminen sekä asumis- ja terveydenhuoltojärjestelmien oikeudenmukaisuutta kohtaan tunnettu luottamuspuula. Tällä toimintasuunnitelmalla komissio luo vahvan kehyksen kotouttamis- ja osallistamistoimien lujittamiseksi ja tehostamiseksi kaikkialla EU:ssa ja edistää siten laajempaa sosiaalisen osallisuuden toimintaohjelmaa hyödyntäen myös muita asiaankuuluvia strategioita ja toimia koulutuksen, kulttuurin, työllisyyden, syrjimättömyyden ja tasa-arvon alalla. Komissio tekee

⁶⁸ [EMV:n kysely kotouttamisen seurannasta \(joulukuu 2018\), \[https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/com_ad-hoc_query_integration_wider_dissemination.pdf\]\(https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/com_ad-hoc_query_integration_wider_dissemination.pdf\)](https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/com_ad-hoc_query_integration_wider_dissemination.pdf)

⁶⁹ https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/RefugeeIntegrationCostBenefitAnalysis_Final.pdf

toimintasuunnitelman täytäntöönpanon yhteydessä tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioiden, paikallis- ja alueviranomaisten, kansalaisjärjestöjen, työmarkkinaosapuolten ja talouselämän osapuolten, yksityisen sektorin, vastaanottavien yhteisöjen, maahanmuuttajayhteisöjen ja maahanmuuttajien kanssa.

Toimintasuunnitelmassa esitettyjen toimien täytäntöönpanoa seurataan, niiden edistymisestä raportoidaan ja niitä mukautetaan tarvittaessa. Toimintasuunnitelman väliarviointi tehdään vuoden 2024 lopussa. Komissio raportoi toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta säännöllisesti Euroopan parlamentille ja neuvostolle. Jotta toimintasuunnitelman täytäntöönpano olisi täysin avointa, komissio luo interaktiivisen verkkofoorumin, jota isännöidään Euroopan kotouttamisasioiden verkkosivustolla ja jonka avulla voidaan seurata edistymistä ja saada kannanottoja laajemmalta joukolta kumppaneita.